

Canisterapie a její uplatnění v České republice

Bc. Alena Matesková

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Alena Matesková**
Osobní číslo: **H11527**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Canisterapie a její uplatnění v České republice**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti canisterapie a krizové intervence za pomoci psů.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

GALAJDOVÁ, Lenka a Zdena GALAJDOVÁ. Canisterapie: pes lékařem lidské duše. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-879-1.

NERANDŽIČ, Zoran. Animoterapie aneb Jak nás zvířata léčí. Praha: Albatros, 2006. ISBN 80-00-01809-8.

VELEMÍNSKÝ, Miloš. Zooterapie ve světle objektivních poznatků. České Budějovice: Dona, 2007. ISBN 978-80-7322-109-6.

Terapie a asistenční aktivity lidí za pomoci zvířat: odborná konference s mezinárodní účastí: sborník příspěvků: ČZU v Praze 16.-17. dubna 2008. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2008. ISBN 978-80-213-1773-4.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Michaela Lukešová**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **27. ledna 2014**

Termín odevzdání bakalářské práce: **2. května 2014**

Ve Zlíně dne 27. ledna 2014

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

L.S.

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 2.5. 2014

Mabšova /

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací.

²⁾ Vysoká škola nevydávající zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpisy vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, ušije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 40 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpovídá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá canisterapií a jejím uplatnění v České republice. V teoretické části se snaží představit zooterapii, aktivity a terapii za pomoci zvířat. Dále se věnuje používání canisterapie u různých věkových skupin a fyziologickým a psychologickým efektům působení psa na člověka. Výzkumem za pomoci dotazníku byly zjištěny informace o možnostech využívání psa v péči o lidské zdraví v České republice. Byly identifikovány konkrétní přínosy canisterapie. Výzkum také poskytl komplexnější obraz o situaci canisterapie v České republice.

Klíčová slova:

Zooterapie, canisterapie, AAA - aktivity za pomoci zvířat, AAT - terapie za pomoci zvířat, AAE - vzdělání za pomoci zvířat, AACR - krizová intervence za pomoci zvířat, canisterapeutický pes.

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with the canistherapy and its Use in the Czech Republic. The theoretical part is focused on introducing zootherapy, animal assisted activities and animal assisted therapy. Furthermore it goes over the use of canistherapy by various age groups and physiological and psychological impacts of the dog on human. Research via questionnaire found out the information about the possibilities of using the dog in health care of the Czech Republic. There are identified the specific benefits of canistherapy. The research also provides a more comprehensive picture of the situation in the Czech Republic regarding canistherapy.

Keywords:

Zootherapy, canistherapy, AAA - animal assisted activities, AAT – animal assisted therapy, AAE – animal assisted education, AACR – animal assisted crisis response, canistherapy dog.

Nikdo neocení genialitu Vašich slov více než Váš pes.
(*Christopher Morley*)

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 ZOOTERAPIE	12
1.1 ZÁKLADNÍ KRITÉRIA ZOOTERAPIE	13
1.2 METODY ZOOTERAPIE	15
1.3 FORMY ZOOTERAPIE	19
2 CANISTERAPIE.....	22
2.1 PŮSOBNÍ CANISTERAPIE.....	23
2.2 CÍLE CANISTERAPIE	24
2.3 TECHNIKY CANISTERAPIE.....	27
2.4 FORMY CANISTERAPIE.....	29
3 CANISTERAPEUTICKÝ PES	31
II PRAKTICKÁ ČÁST	32
4 VÝZKUMNÝ PROBLÉM.....	33
4.1 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	34
4.2 VÝZKUMNÝ SOUBOR	34
4.3 METODA SBĚRU DAT	35
5 ANALÝZA DAT.....	37
6 INTERPRETACE DAT	47
6.1 DOPORUČENÍ.....	49
ZÁVĚR	50
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	52
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	53
SEZNAM OBRÁZKŮ	54
SEZNAM TABULEK.....	55
SEZNAM PŘÍLOH.....	56

ÚVOD

Není dobré člověku býti samotnému, píše se již v Bibli. Ale i moderní psychologové se shodují na tom, že člověk byl stvořen k životu ve společnosti. Ne nadarmo je nejhorším trestem ve všech věznicích ‚samotka‘ a lidé, kteří žijí osaměle, jsou v lepším případě lito-vání, v horším považováni za nebezpečné podivíny.

Duševně a fyzicky zdravý člověk si bezpochyby najde své přátele a sociální vazby sám, ale co si mají počít například lidé, které omezuje psychický nebo tělesný handicap a potřebují pomoc při nejběžnějších úkonech, natož při navazování vztahů. Pomoci takovým lidem je obtížné už z principu. Přiblížit se k nim vyžaduje citlivost, takt, ohleduplnost a mnohdy trpělivost, obě strany musí překonat počáteční ostych a nedůvěru, stanovit si hranice vzá-jemné komunikace. Zvíře se konvencemi lidské smečky řídit nemusí, beze slov si získá pozornost a reakci. Takový pes si dokáže k člověku najít cestu velmi snadno, stačí mu je-den pohled, postrčit čumákem, nastavit srst k pohlazení...

Koho jako prvního napadlo využít k léčení lidských bolestí a problémů zvířecích přiroze-ných schopností? Kdy a kde se vyvinuly základy zooterapie a jejích odnoží, jako je canis-terapie? Jakých forem canisterapie může nabýt, jakých metod používá? Lze některé psí plemeno považovat za předurčené ke canisterapii, nebo jsou si všechny psí rasy rovný?

Odkdy je vlastně canisterapie praktikována v České republice? Kolik lidí a v jakých situa-cích pomáhají? Jakých dosahují výsledků? Jak jsou canisterapeuti vzdělání pro svoji práci? S jakými psy u nás canisterapeuti pracují?

Na tento okruh otázek se soustředí naše bakalářská práce. Klade si za cíl zmapovat stav canisterapie v České republice z pohledu praktikujících canisterapeutů, zanalyzovat pole působnosti canisterapie a její přínosy, tak jak je vnímají a pozorují sami canisterapeuti.

Jako podobor zooterapie si zatím canisterapie hledá své místo jako téma pro odborné pub-likace. Jen málo knih se zabývá výhradně canisterapií, většinou je krátká kapitola či zmín-ka o canisterapii zahrnuta do knihy o zooterapii. Nové knihy o canisterapii bývají pouze obnoveným vydáním již publikovaných edicí. Existují bakalářské a magisterské práce, které zkoumají dílčí aspekty canisterapie, souhrnnější studie o současné situaci v oboru se však teprve chystá. V této práci chceme přispět k potřebnému kritickému zhodnocení pů-sobení canisterapie v České republice.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V prvních kapitolách se seznámíme s historií zooterapie a canisterapie, určíme si definice a rozdělení zooterapie a canisterapie podle kritérií účinku, cíle, metody a formy. Teoreticky popíšeme cílové skupiny, kterým je canisterapie určena, jakým způsobem lze pomocí canisterapie u cílové skupiny dosáhnout cíle, budeme se věnovat teorii o vhodnosti či nevhodnosti některých plemen psů ke canisterapii.

Těžištěm práce je pak praktická část, kterou zahájí popis metodologie výzkumu. Výzkum byl proveden mezi praktikujícími canisterapeuty ve spolupráci s centry, která se canisterapií zabývají v České republice. Otázky byly vytvořeny s přihlédnutím k faktu, že jsou kladeny lidem, kteří mají jejich prostřednictvím možnost vyjádřit se ke svým dosavadním praktickým zkušenostem.

Závěrečné propojení teoretické a praktické části přinese analýzu stavu canisterapie v České republice a nástin toho, kudy by se mohla canisterapie dále ubírat a kterými směry by se mohla rozvíjet.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZOOTHERAPIE

Těžiště naší práce spočívá ve výzkumu praktického využití canisterapie v České republice. Úvodní stat' ovšem bude patřit teoretickým základům, které vymezí zkoumanou oblast a zasadí ji do širšího rámce. V první kapitole si nadefinujeme stěžejní pojmy a kritéria, od nichž se bude odvíjet náš výzkum a následná analýza jeho výsledků. Po stručné exkurzi do historie si představíme druhy, metody a formy, podle kterých lze zooterapii a canisterapii, obor přímo podřízený zooterapii, dělit, nahlížet a zkoumat.

K prvním zvířatům, která se využívala pro nejrůznější druhy pomoci člověku, patří koza a pes. Svědčí o tom četné archeologické nálezy. Historii vývoje psa jako společníka po boku člověka lze datovat až 60 tisíc let nazpět. Od samého začátku soužití s prehistorickým člověkem měl pes funkci pomocníka – uplatnil se jako hlídač, lovec, pastevec, tažné zvíře, ale plnil i funkci hygienickou a společenskou (Velemínský, 2007, s. 27).

V pozdějších etapách světové historie zaujímala zdomácnělá zvířata také různá výsadní postavení. U starověkých civilizací (Egypt, Etiopie, Sumer, Babylon, Assýrie, Persie, Indie, inuitské kmeny, civilizace Inků, Řekové a Římané, Germáni a Skythové) nacházíme například důkazy o uctívání, zbožštění či společenském využívání psů a koček. Ve starém Orientě se mohli chlubit řadou záměrně vyšlechtěných psích plemen, která se využívala čistě pro společenské účely (Velemínský, 2007, s. 27).

Při úzkém soužití se zvířaty, které bylo podmínkou pro přežití v drsných přírodních podmínkách, člověk již záhy zaznamenal možnost léčebného využití zvířete. Podle teorie biologa E. O. Wilsona jsou lidé přirozeně biofilní, tudíž využívají léčivou symbiózu se zvířaty různým způsobem od dávných let. Kromě přímých forem fyzického působení (např. živočišné teplo, antibiotika ve slinách) je hlavním principem této léčebné metody skutečnost, že živý organismus má jakožto bioenergetický zdroj schopnost probouzet samoléčebné schopnosti u jiného organismu. U člověka pak ještě navíc působí psychologické účinky aktivace pozitivních citů, čili antidepresivní a antistresové mechanismy. Toho se využívá hojně především v dnešní době, kdy lidé ztratili bezprostřední kontakt s přírodou a se zvířaty v každodenním životě oproti předchozím generacím. Zde se uplatní role domácího mazlíčka, která nahrazuje chybějící funkce v oblasti sociální (Velemínský, 2007, s. 27).

Zooterapie se vždy uplatňovala v mnoha zemích. Již od 8. do 9. století se v Belgii nasazovali zvířecí pomocníci jako doplňková terapie zdravotně postižených. V Anglii od 18. století fungoval ústav pro duševně nemocné, kde pacienti pečovali o zahrádku a malá zvířata.

V 19. století v Německu vzniklo centrum pro epileptiky, kde se od začátku používalo léčebných sil koček, psů, ovcí a koz, později pak i ptáků a koní. Toto zařízení v Bethelu dokonce funguje dodnes. V USA se první využití psů jako kamarádů ke hrám v nemocnici datuje do roku 1919. Od roku 1942 byli pak v New Yorku psi nasazováni pro rehabilitaci letců zraněných ve válce. V Norsku od roku 1966 existuje rehabilitační centrum pro zdravotně postižené, kde jsou koně a psi součástí léčebného režimu (Velemínský, 2007, s. 27-28).

Americký psychiatr B. M. Levinson stanovil v roce 1982 metodologické zásady nové vědní disciplíny pet-facilitated therapy – tzv. zvířaty podporované terapie. Další výzkumy lidsko-zvířecích vztahů prováděla v 60. letech minulého století společnost založená americkými a anglickými lékaři, psychology, výzkumníky chování, psychoterapeuty a gerontology. Roku 1980 uspořádala kongres, jehož tématem bylo Human/Companion Animal Bond (Pouto mezi člověkem a jeho zvířecím společníkem) a dodnes pořádá mezinárodní symposia a vydává odborné publikace. Roku 1992 vznikla mezinárodní asociace IAHAIO - International Association of Human-Animal Interaction Organisations (Mezinárodní asociace organizací zabývajících se interakcí mezi lidmi a zvířaty). Specializuje se nejen na výzkum, ale i na praktické aplikace aktivit se zvířaty. Každé tři roky organizuje celosvětovou konferenci. Česká republika je jejím členem od roku 1995 (Velemínský, 2007, s. 28).

Z tohoto krátkého výčtu je zřejmé, že historie člověka a zvířete je provázána a těsně propojena. Člověk neviděl ve zvířatech pouze potravu či kůži, ale přisuzoval jim role a funkce i v jiných oblastech života, jako společníka, pomocníka, prostředek k fyzickému a později psychickému uzdravení.

1.1 Základní kritéria zooterapie

Nyní se seznámíme s termíny, které nám budou užitečné při interpretaci výsledků provedeného výzkumu. Samotným pojmem zooterapie tedy rozumíme pozitivní až léčebné působení zvířete na člověka. Zooterapie ovšem může mít daleko širší záběr. Může jít jak o zlepšení paměti, motoriky a komunikace, tak i o zmírnění stresu atd. Dle Velemínského (2007, s. 30 - 32) si pro určení, co si máme přesně pod pojmem zooterapie představit v dané situaci, musíme definovat 10 základních kritérií:

- **Typ zooterapie dle zvířecího druhu**

Kritérium 1 - Zvířecí druh:

Hiporehabilitace - využití koně v rámci zooterapie

Hiporehabilitace je souhrnný název pro nižší formy jízdy na koni jako součásti komplexní rehabilitace. Dělí se na hipoterapii, která je používána jako fyzioterapeutická metoda, na léčebně pedagogicko-psychologickou jízdu jako metodu léčby v psychosociální oblasti a na parajezdectví, což je pojem užívaný pro sportovní aktivity spojené s jízdou na koni osob s postižením.

Canisterapie - využití psa v rámci zooterapie

Felinoterapie - využití kočky v rámci zooterapie

Delfinoterapie - využití delfína v rámci zooterapie

Lamaterapie - využití lamy v rámci zooterapie

Insektoterapie - využití hmyzu v rámci zooterapie

Ornitoterapie - využití ptactva v rámci zooterapie

Ostatní zvířecí druhy jsou využívány bez upřesněného označení, bývají pouze řazeny mezi další druhy zooterapie. Nejčastěji sem patří malá domácí zvířata (akvariijní rybičky, drobní savci, plazi aj.), hospodářská zvířata (kozy, ovce, prasata - zde vzniká nový směr nazývaný farmingtherapy, v podstatě se jedná o využití již existujících farem, kde jsou k dispozici různé druhy těchto zvířat), volně žijící zvířata a exotická zvířata v zoo.

- **Typ zooterapie dle metody (viz oddíl 1.2)**

Kritérium 2 - metoda zooterapie: AAA - aktivity za pomoci zvířat, AAT - terapie za pomoci zvířat, AAE - vzdělání za pomoci zvířat, AACR - krizová intervence za pomoci zvířat

- **Forma (viz oddíl 1.3)**

Kritérium 3 - forma zooterapie: návštěvní program, jednorázové aktivity, pobytový program, rezidentní program, zásah krizové intervence

- **Účastníci**

Kritérium 4 - způsob práce: samostatná práce, spolupráce několika zoterapeutických týmů

Kritérium 5 - složení pracovní jednotky: zvíře + zoterapeut+ klient, zvíře + zoterapeut + klient + personál

Kritérium 6 - počet zvířat: jedno zvíře, více zvířat

Kritérium 7 - počet klientů: individuální zooterapie, skupinová zooterapie

- **Klientela**

Kritérium 8 - analýza cílové skupiny: analýza dle věku, pohlaví, diagnózy, vzdělání, vnímání role zvířete ve společnosti

Kritérium 9 - analýza zdravotního stavu: zdravý, dočasně nemocný, zdravotně postižený, dlouhodobě nemocný, v rehabilitaci, umírající

Kritérium 10 - analýza sociálních vazeb a dynamiky prostředí: izolovaný, osamělý, v zařízení, v rodinném prostředí, v ohrožení

Vidíme, že zooterapie má mnoho podob v závislosti na druhu zvířete, metody a formy terapie, na typu a počtu zooterapeutů a klientů.

1.2 Metody zooterapie

Podívejme se teď podrobněji na kritérium č. 2, které rozděluje zooterapii z hlediska metody použití zvířat ve zdravotnických a sociálních zařízeních.

Animal Assisted Activities = Aktivity za asistence zvířat

Jedná se o „přirozený kontakt člověka a zvířete zaměřený na zlepšení kvality života klienta nebo přirozený rozvoj jeho sociálních dovedností.“ (Velemínský, 2007, s. 32)

Dle Galajdové a Galajdové (2011, s. 96) „AAA poskytuje motivační, výchovné, rekreační a/nebo léčebné příležitosti ke zlepšení kvality života. Je poskytována v různém prostředí speciálně trénovanými profesionály, poloprofesionály a/nebo dobrovolníky za účasti zvířat splňujících určitá kritéria.“ Galajdová a Galajdová dále dodávají (2011, s. 96 -97), že její průběh je spíše spontánního charakteru bez jakéhokoliv apriorního omezování a ani se nezapisuje do chorobopisu či osobní složky klienta. Jako příklad můžeme uvést návštěvy domovů důchodců, dětských zařízení a nemocnic za účelem hry či rozptýlení pacientů. Personálem jsou vybráni vhodní klienti, kteří mají o aktivitu zájem a mohou z ní mít prospěch, ale individuální léčebný cíl zde sledován není.

Galajdová a Galajdová (2011, s. 97) formulují všeobecné cíle metody takto: 1. Dočasná změna rozvržení sil mezi personálem a klienty, možnost vidět se navzájem v jiné situaci. 2. Navýšení osobního komfortu klientů. 3. Povzbuzení klientů k soustředění se na pozitivní aktivitu. 4. Pomoc klientům zaměřit pozornost na vnější svět. Dle Velemínského (2007, s. 32) by měl cíle definovat přítomný zooterapeut ve spolupráci s osobami pečujícími o klienta. Může jít např. o přirozené zlepšování komunikace, pohyblivosti, motivace, odbourávání uzavřenosti, stresu nebo nečinnosti. Hlavním cílem je pak obecná aktivizace klienta.

Při dosahování cílů hraje důležitou roli právě zooterapeut. Stává se součástí týmu pracovníků, kteří se starají o volnočasový program klienta. Plán zoterapie je pak zasazen do klientových existujících volnočasových plánů. Mezi typické techniky terapie řadíme hlazení zvířete, hry, péči o zvíře, přirozené procvičování paměti a komunikaci (Velemínský, 2007, s. 33).

Galajdová a Galajdová (2011, s. 97) tvrdí, že „pes funguje jako sociální katalyzátor, uvolňuje atmosféru a poskytuje bezpečné neutrální téma rozhovoru, vyvolává vzpomínky a zábavné historky. Umí-li a předvede-li několik kousků, úsměv a úspěch je zaručen. Personál dostává možnost poznat své klienty z jiné stránky a navázat později na zážitky z návštěvy při jiné příležitosti.“

Animal Assisted Therapy = Terapie za asistence zvířat

Velemínský (2007, s. 33) píše, že tato terapie umožňuje „cílený kontakt člověka a zvířete, zaměřený na zlepšení psychického nebo fyzického stavu klienta/pacienta.“

Galajdová a Galajdová (2011, s. 98) dále charakterizují AAT jako cíleně zaměřenou intervenci, kde je zvíře, které odpovídá specifickým kritériím, neoddělitelnou součástí léčebného procesu. Provádí ji profesionál zdravotnického nebo sociálního zaměření v rámci výkonu své profese. Celý proces je pečlivě zaznamenáván a vyhodnocován. Mezi klíčové znaky můžeme zařadit přítomnost specifických cílů a úkolů pro jednotlivé klienty, objektivní měření a záznam jejich pokroku. Jako příklad lze uvést použití psa v logopedii (klient psovi čte nahlas či mu dává příkazy) nebo rehabilitaci oběti cévní mozkové příhody s problémy se stáním a chůzí (motivování klienta ke stání, když češe nebo hladí psa na pracovním stole).

Galajdová a Galajdová (2011, s. 99) uvádějí přehled možných dopadů využití AAT na schopnosti klienta: 1. Fyzické schopnosti – zlepšení jemné motoriky, stání, chůze, rovnováhy, ovládání invalidního vozíku. 2. Mentální schopnosti – zvýšení slovních interakcí ve skupině, zlepšení soustředění se na úkol a udržení pozornosti, vylepšení krátkodobé i dlouhodobé paměti, rozvoj komunikačních dovedností, zvýšení sebevědomí a sebeovládání, snížení pocitu úzkosti a osamocení. 3. Výchova – zlepšení slovní zásoby a vyslovování, vylepšení krátkodobé a dlouhodobé paměti, vylepšení znalostí a konceptů – např. barva, počet, velikost. 4. Motivace: zvýšení pohybové aktivity, vylepšení vztahů s personálem, zlepšení ochoty zapojit se do skupinových aktivit nebo spolupracovat s druhými.

Konkrétní cíle definuje profesionál, který je předem obeznámen s celkovou léčbou klienta. Stanovuje je individuálně, aby podporovaly rozvoj klientových fyzických, sociálních, emocionálních nebo kognitivních funkcí. Za hlavní cíl této metody zooterapie můžeme označit podporu procesu léčby či rehabilitace. Plán zooterapie je integrován do existujícího léčebného programu klienta a záznamy o průběhu zooterapie jsou součástí odborné dokumentace. Mezi typické techniky patří polohování, hry na rozvoj motoriky a sociálních dovedností, cílené zlepšování komunikace, orientace, řeči, paměti a kognitivních funkcí, hlazení a péče o zvíře (Velemínský, 2007, s. 33 -34).

Animal Assisted Education = Vzdělávání za asistence zvířat

Velemínský (2007, s. 34) hovoří o „přirozeném nebo cíleném kontaktu člověka a zvířete zaměřeném na rozšíření nebo zlepšení výchovy, vzdělávání nebo sociálních dovedností klienta.“

Pedagogický personál spolu se zooterapeutem definují cíle, které jsou stanoveny pro skupinu studentů (přednášky, besedy, zájmové kroužky) nebo individuálně u klientů se specifickými poruchami učení, výchovnými problémy nebo jinými specifickými potřebami. Hlavním cílem je pak přirozené zvýšení motivace klienta k učení a osobnímu rozvoji. Plán zooterapie je integrován do existujících školních osnov nebo do individuálního výukového plánu. Zooterapeut je součástí týmu pracovníků, kteří zajišťují výchovu, vzdělání, školní volnočasové aktivity nebo osobní rozvoj. Jsou to především pedagogové, mohou to být dále speciální pedagogové, školní nebo dětské psychologové, vychovatelé nebo vedoucí zájmových kroužků. Mezi nejčastější klienty této metody patří osoby se specifickými poruchami učení, chování či komunikace, ale také studenti běžných škol, kde se samotná vý-

uka zaměřuje na vztahy lidí a zvířat, biologii, téma psí pomoci postiženým apod. Typickými technikami jsou předávání informací názornou ukázkou a zábavnou formou, hry pro rozvoj motoriky, komunikace, motivace, péče o zvíře, využití zvířete jako prostředníka pro výuku (Velemínský, 2007, s. 34-35).

Animal Assisted Crisis Response = Krizová intervence za asistence zvířat

Velemínský (2007, s. 35) ji definuje jako „přirozený kontakt zvířete a člověka, který se ocitl v krizovém prostředí, zaměřený na odbourávání stresu a celkové zlepšení psychického nebo i fyzického stavu klienta.“

Náplň činnosti je přirozeně dána momentální krizovou situací, kterou může být např. přírodní katastrofa, kriminální nebo teroristický čin. Cíle definuje sám zooterapeut, který je součástí integrovaného záchranného systému, na základě aktuální potřeby klienta. Hlavním cílem této metody zooterapie je podpora procesu stabilizace situace. Zooterapeut zde spolupracuje jak s lékaři a sociálními pracovníky, tak například s krizovými poradci nebo duchovními, a musí mít vzhledem k náročnosti této práce výbornou znalost psychologie, být proškolen v rámci integrovaného záchranného systému a také mít dostatečnou praxi se širokou škálou klientů. Je nutné, aby dokázal pracovat samostatně za složitých podmínek, a jeho zvíře musí být obzvláště odolné proti stresu. Základní plán AACR je součástí existujícího plánu krizové intervence již v době před vznikem krizové situace. V době krize si pak zooterapeut sestaví aktualizovaný plán dle dostupných informací od ostatních složek záchranného systému. Podle možností si svou práci zaznamenává a zásah vyhodnocuje spolu s ostatními složkami záchranného systému. Klienty jsou nejčastěji oběti katastrof nebo násilí a jejich rodinní příslušníci a osoby evakuované mimo domov. Ve velké míře také tuto metodu používají ostatní pracovníci záchranných týmů a dobrovolníci, kteří na místě pomáhají s odstraňováním škod. Mezi typické techniky můžeme zařadit psychologické metody, empatii, motivaci k interakci a komunikaci, hlazení, hry, brašny s hračkami a drobnostmi (Velemínský, 2007, s. 35).

Zooterapie dělená podle metody tedy umožňuje rozlišení mezi akutní, spontánní nebo plánovanou zoterapií s přihlédnutím ke stanoveným cílům, jichž se zúčastnění snaží dosáhnout (zaměření na zlepšení schopností klienta nebo na cílené vzdělání klienta).

1.3 Formy zooterapie

Definičním kritériem č. 3 je dělení podle forem zooterapie. Zooterapii lze provozovat jak jednotlivě, tak i ve skupině několika zooterapeutických týmů. Provozují ji proškolení laici a to buď samostatně nebo ve spolupráci s profesionálem, nebo přímo profesionální zooterapeuti. Podle svých schopností vedou jedno či více zvířat. Formy zooterapie lze úspěšně kombinovat.

Mezi formy využívané v rámci metod AAA, AAT a AAE patří:

Návštěvní program

Jedná se o pravidelné návštěvy zooterapeutického týmu v sociálním zařízení nebo v domácnosti klienta. Zooterapeut má naplánován rozvrh návštěv a pracuje s vybranými vhodnými klienty buď samostatně nebo ve spolupráci s pracovníky instituce. Návštěva je časově omezena na jednu až dvě hodiny a odehrává se většinou jednou týdně nebo jednou za 14 dní. Více týmů může navštěvovat stejnou instituci v různých dnech. Obecně se jedná o nejrozšířenější formu (Galajdová a Galajdová, 2011, s. 105).

Jednorázové aktivity

Jsou to jednorázové nebo krátkodobé aktivity určené pro širokou veřejnost nebo naopak pro úzký uzavřený okruh klientů. Zooterapeutický tým se například podílí na veřejných prezentacích, přednáškách, setkáních nebo praktických ukázkách. Rozsah těchto aktivit může být velmi široký. V zásadě se příliš neliší od pravidelných aktivit, ale metody a podmínky pro jejich provozování se odvíjejí od momentálních potřeb publika (Velemínský, 2007, s. 36).

Pobytový program

Jde o jednorázový nebo pravidelný pobyt klientů v prostředí, kde je zooterapie provozována, tj. o tábory, pobyty na statcích či ekofarmách, výcviková střediska apod. Často se zde nachází několik druhů zvířat pohromadě a program je kombinován s ozdravným nebo poznávacím aspektem (Velemínský, 2007, s. 36).

Rezidentní program

V tomto případě je zvíře majetkem zaměstnance zařízení, který je za něj zodpovědný. Zvíře je považováno za člena personálu. Zvíře nesmí být přetěžováno a majitel ručí za provozování terapie klientům. Zpravidla je zvíře využíváno k terapii jeden až dva dny v týdnu (Galajdová a Galajdová, 2011, s. 105).

Mezi další specifické formy zooterapie můžeme zařadit:

Ambulantní program

Zooterapie je prováděna v ordinaci lékaře-specialisty, školního psychologa apod., ke kterým klient dochází. Vlivu zvířete se využívá mimo jiné k odbourání stresu, strachu z prostředí nebo lékařských procedur nebo jako motivace k lepší spolupráci s odborníkem. Obvykle je profesionál sám zooterapeutem a zvíře zařazuje do své práce dle potřeby (Velemínský, 2007, s. 36-37).

Program péče o zvíře

V této formě zooterapie je využíváno zvířete jako zdroje motivace k práci, zodpovědnosti, samostatnosti a pravidelným návykům. Klientovi je svěřena péče o zvíře pod dohledem odborníka, obvykle s cílem jeho lepšího zapojení do běžného života (Velemínský, 2007, s. 37).

Zooterapie s asistenčním zvířetem

„Asistenční zvířata, nejčastěji psi, jsou předávána zdravotně postiženým jednotlivcům za účelem zvýšení jejich samostatnosti, integrace do společnosti nebo zlepšení kvality života a jsou určena k přímé pomoci konkrétní osobě.“ (Velemínský, 2007, s. 37) V tomto případě tvoří výcvik zooterapeutických technik jen část jejich náplně. Zooterapeutem je sám klient nebo jeho rodinný příslušník a zooterapeutické techniky jsou využívány podle momentálních potřeb.

První kapitola se věnovala obecnému úvodu do problematiky zooterapie, tedy oboru nadřazeného canisterapii, s nímž canisterapie sdílí základy práce a některá základní kritéria dělení. Po zběžné rekapitulaci historie vývoje vztahu člověka a zvířete byla představena

kritéria dělení zooterapie podle druhu zvířete, s nímž se pracuje, použité metody a formy, složení účastníků a klientů. Jednotlivé typy metod a forem zooterapie pak byly pro svoji specifickou šířku pojednány a vysvětleny v samostatných oddílech.

2 CANISTERAPIE

Zatímco první kapitola představila historii, obecné techniky a formy definované pro zooterapii, druhá kapitola v návaznosti na již řečené uvede definice, účinky, cíle, techniky a formy canisterapie. Jednotlivé podrobné podkapitoly tvoří teoretický základ pro praktickou část práce a správnou interpretaci jejích výsledků.

Samotný termín canisterapie se skládá ze dvou slov: canis (latinsky pes) a terapie (slovo latinsko-řeckého původu odkazující na léčbu, pomáhání a ošetřování). V roce 1993 tento termín do českého jazyka vnesla paní Jiřina Lacinová, která je jednou z průkopnic tohoto odvětví zooterapie v České republice.

Ve své první knize, která je zároveň i první knihou, která vyšla na téma canisterapie u nás, definuje Galajdová (1999, s. 24) canisterapii jako označený způsob terapie, jenž využívá pozitivního působení psa na zdraví člověka. Pojem zdraví přitom chápe jako stav psychické, fyzické a sociální pohody, jak jej definovala Světová zdravotnická organizace (WHO). Dále uvádí, že canisterapie je součástí zooterapie a jedná se o podpůrnou formu psychoterapie, která je založena na kontaktu člověka se psem a jejich vzájemné pozitivní interakci. Důraz terapie je kladen na řešení psychologických, citových a sociálně integračních problémů.

Kalinová pak hovoří o canisterapii jako o metodě rehabilitace, která slouží k podpoře psychosociálního zdraví všech věkových kategorií, při níž se využívá vztahu mezi člověkem a psem (Velemínský, 2008, s. 60).

Canisterapie vychází z myšlenky, že by kontakt člověka a psa mohl být léčebný. Při tomto kontaktu se využívá jak etologie psa – jeho chování a vlastností, tak i jeho fyziologie – velikosti, tvaru, teploty a pohybů těla. Pes je však vždy součástí týmu, který spolu s ním tvoří canisterapeut (Kol. autorů, 2004, s. 30).

Canisterapii lze provádět formou skupinovou i individuální. Pes může působit nejen jako společník, ale také jako výchovný činitel klienta. Canisterapie se využívá k nácviku pozornosti a koncentrace, rozvoji sociálního cítění, zlepšení kvality života nebo snížení agresivity klienta. Navíc přispívá k rozvoji jemné a hrubé motoriky, podněcuje verbální i neverbální komunikaci a orientaci v prostoru, motivuje klienta k aktivitě, zlepšuje jeho interakci s okolím, apod. (Velemínský, 2008, s. 60).

Definice canisterapie se shodují na důrazu na její léčebné působení, jehož je dosahováno prostřednictvím interakce mezi člověkem a zvířetem.

2.1 Působení canisterapie

U canisterapie můžeme sledovat léčebné účinky jak v oblasti fyzické, psychické, tak sociální.

„Vzájemná interakce psa a člověka má za důsledek některé biochemické změny a neuroendokrinní účinky – např. zvyšování koncentrace fenyletylaminu v krevní plazmě jak u člověka, tak i u psa, a to vesměs na statisticky vysoce významných úrovních, zvýšení hladiny endorfinů a dopaminu. Tyto látky dále způsobují např. snížení bolesti, zklidnění a euforizující efekty při pozitivním prožitku interakce.“ (Velemínský, 2007, s. 193)

Dále je prokázáno snižování hodnot arteriálního krevního tlaku, srdeční a dechové frekvence, stabilizaci krevního oběhu a pulzu (Velemínský, 2008, s. 193).

Vzájemný kontakt se psem člověku pomáhá udržet dobrou fyzickou kondici, podporuje zlepšení životních funkcí, rekonvalescenci a urychluje léčbu po úrazu. Jak již bylo zmíněno, péče o psa či cílená interakce s ním vede ke zlepšení motorických funkcí a dovedností, jako je jemná a hrubá motorika. Pes působí jako podnět motorické aktivizace a motivace k pohybu, což posiluje koordinaci končetin a udržení rovnováhy při sezení, stání nebo chůzi.

Při přímém kontaktu se psem dochází k psychickému zklidnění, celkovému uvolnění svalstva, hlubokému dýchání a uvolněné spontánní interakci. Pes může podporovat chuť k jídlu nebo naopak přispívat k redukci nadváhy u klientů se špatnými stravovacími návyky, díky jeho vlivu lze u klientů omezit užívání alkoholu či nikotinu. „Pozitivní efekt canisterapie je zaznamenán v redukci dávkování medikace analgetik, anxiolytik, antidepresiv a antihypertenziv.“ (Velemínský, 2007, s. 193)

Cíleně vedená canisterapie kladně působí na lidské psychické potřeby. Vyvolává celou řadu účinků, jakým je například udržení dobré psychické kondice, odvádí myšlenky klientů od vlastních problémů, poskytuje jim psychosociální podporu a příležitost odreagovat se, přirozeně procvičuje a utužuje jejich tělesné a sociální dovednosti. Dlouhodobá terapie pak vede ke stabilizaci duševní rovnováhy a větší chuti do života.

Zvíře zprostředkovává uspokojení základní lidské potřeby blízkosti a bezpečí, povzbuzuje k důvěře a optimismu, motivuje klienta k otevřenosti, podporuje jeho aktivní pozitivní při-

stup k léčbě, snižuje pocity samoty a izolace, spouští antistresové mechanismy, pomáhá při zvládnutí zátěže, dodává útěchu, zvyšuje sebevědomí, sebedůvěru a sebeúctu, podporuje sebekontrolu a zodpovědnost.

„Lidé všech věkových kategorií, ale především děti, senioři, nemocní a osamělí lidé hledají a profitují z blízkosti zvířat a shledávají je jako emocionálně významné partnery.“ (Velemínský, 2007, s. 194) Probuzené kladné emoce dále motivují dobré chování, pozitivní ovlivňují vědomé poznání a kognitivní dovednosti.

Otterstedt říká, že zvíře uspokojuje taktilní potřeby člověka prožitkem pozitivních doteků, nabízí vizuální podněty, stimulaci sluchu, čichu, tělesné teplo. Zapojení psa činí aktivity zaměřené na rehabilitaci smysluplnými (Velemínský, 2008, s. 194).

Podle Olbrichta si klient vytváří obraz vlastního těla, trénuje řečové dovednosti, poznání a orientaci v realitě (Velemínský, 2008, s. 194).

Obecně lze říci, že přínos canisterapie je pozorován ve zlepšení kvality života, životní vůle klienta a v některých případech až ve znovuobjevení smyslu života.

Pes zprostředkovává interakci a komunikaci jak se sebou samým, tak mezi lidmi navzájem. Při kontaktu se psem dochází kromě verbální komunikace i k různým rovinám té nonverbální – mimika, gesta, oční kontakt, pohyby, držení těla, aj. Pes nasměrovává člověka k sociálnímu kontaktu s okolím a usnadňuje mu navazování vztahů. Pouhou přítomností vytváří komunikační příležitosti, ulehčuje společné hledání řeči a nabízí témata k hovoru.

Olbricht popisuje, že sociálně-emocionální interakce jsou zprostředkovány pozorováním, zkoumáním, hlazením, chováním, krmením zvířete, zajišťováním jeho péče a bezpečí, rozhovorem, převzetím zodpovědnosti za zvíře, apod. (Velemínský, 2007, s. 196)

Pes poskytuje kamarádství, navozuje pocit příjemně stráveného volného času, klient se cítí být užitečný a potřebný. Individuální přínosy jsou pak závislé na konkrétněji stanovených cílech a prostředcích jejich naplňování.

2.2 Cíle canisterapie

Canisterapie slouží jako podpůrná terapie pro zlepšení psychosociálního zdraví klientů s mentálním, smyslovým a tělesným postižením nebo epilepsií v logopedii, psychologii, psychiatrii, geriatrici a jiných oborech (Galajdová, 1999, s. 72). U pacientů všech věkových

kategorií s různými typy zdravotních obtíží byl v přítomnosti zvířete pozorován uklidňující efekt, zlepšení nálady a zvýšená motivace. Pozitivního přínosu se dá využít i u klientů, kterým hrozí deprivace nebo u těch, kteří trpí pocity samoty či nejistoty. Obecně lze praktikovat canisterapii u klientů všech skupin, přesto se mohou jednotlivých klientů vyskytnout překážky, které nasazení canisterapie vylučují – jedná se např. o alergii na psí srst nebo kynofobii. Ve vzácných případech může ze strany klienta dojít k prostému odmítnutí navázat se psem kontakt.

Cíle canisterapie stanovuje odborník na základě dostupných informací o klientovi. Při výběru cílů by měl canisterapeut vždy vycházet z komplexní diagnózy konkrétního klienta, jeho dovedností, potřeb a zájmů.

Zjednodušeně lze říci, že u věkové kategorie dětí a dospělých je hlavním cílem canisterapie rozvoj jejich schopností a dovedností, zatímco u seniorů se těžiště terapie posunuje směrem k jejich udržení a zachování. U všech skupin je cílem psychosociální podpora, rehabilitace a zkvalitnění života.

Velemínský (2007, s. 78-81) uvádí následující přehled stanovených obecných cílů:

Cíle stanovené u dětí všech skupin:

Pohyblivost: rozvoj jemné motoriky, rozvoj hrubé motoriky, motivace k pohybu, radost z pohybu, spontánní cílený pohyb, koordinace pohybu, sebeobsluha, zlepšení využívání a manipulace s kompenzačními pomůckami.

Psychická podpora: pozitivní naladění, snížení změn nálad, opora při odloučení od rodiny, emočně libé prožitky, radost, smích, spokojenost, emoční jistota, pocit blaha, pohody, relaxace, přirozené zklidnění, odpoutání od problémů, posílení pocitu jistoty a bezpečí, podpora sebevědomí, sebedůvěry, reálné vnímání a přijetí svého onemocnění nebo handicapu, poznání svých kvalit, silných stránek, dovedností, reálné sebehodnocení, aktivizace, příjemné prožitky spojené s vlastní aktivitou.

Kognitivní oblast: stimulace vnímání, bdělost, rozvoj smyslů, pozornost, soustředění, myšlení, představivost, fantazie, učení, paměť, orientace v čase a prostoru, prostředí, rozvoj řeči, jazykové schopnosti, motivace.

Sociální dovednosti: navázání vztahu a kontaktu s jinými dětmi, dospělými, podpora sebevědomí, zmírnění egocentrismu, zmírnění tendencí k agresivitě, podřidivost vůči autoritě, zmírnění negativismu, rozvoj ukázněnosti, pocit sociální jistoty, společensky přijatelné

zdravě sebevědomé chování na veřejnosti, zapojení do kolektivu, spolupráce, integrace různých skupin dětí, rozvoj hodnotové orientace, zmírnění afektivních projevů, impulzivita, otevřenost, soběstačnost, samostatnost, osvojení nových úkonů, získání nových zkušeností, rozvoj zodpovědnosti, osvojení si sociálního citění.

Vztah ke zvířatům a přírodě: odbourání nebo snížení strachu ze psů, pozitivní vztah ke psům, zvířatům, přírodě, odstranění nebo zmírnění agresivity vůči zvířatům, jemné a zodpovědné zacházení se psem, rozvoj pečovatelských dovedností.

Cíle stanovené u dětí vybraných skupin:

Děti s hyperkinetickým syndromem: snížení projevů hyperaktivity, impulzivity, zvyšování doby soustředění, prožitek pocitu úspěchu.

Děti s mentálním postižením: podpora psychomotorického vývoje, koordinace pohybu, podpora řečových dovedností, stimulace, trénování paměti, rozvoj myšlení, osvojení sociálních dovedností, rozvoj sebeobsluhy, samostatnosti, trénování volných dovedností, integrace, posílení sociability.

Děti se zrakovým postižením: trénování hrubé motoriky, samostatného pohybu, samostatnosti, podpora orientace v prostoru, příprava na vodícího psa, celková stimulace (hmat, sluch), rozvoj kognitivních funkcí, podpora jistoty, zmírnění negativismu.

Děti se sluchovým postižením: stimulace, rozvoj kognitivních funkcí, abstraktního myšlení, fantazie, volní sféry, emoční podpora, rozvoj řečových dovedností, sociability, podpora jistoty a orientace v sociálních vztazích, příprava na signálního psa, trénink rovnováhy a koordinace pohybů.

Děti s psychosomatickým onemocněním: vyjmutí z psychogenního prostředí, psychosociální podpora, podpora sebevědomí a sebedůvěry, pocitu jistoty a bezpečí, získání emočně libých prožitků, sebpřijetí se takový, jaký jsem.

Děti s tělesným postižením: příprava na asistenčního psa, trénování motoriky, zlepšení koordinace pohybů, zvýšení sebeobsluhy a samostatnosti, vytržení z izolace, stimulace.

Děti s autistickými rysy: prožitek pozitivních emocí, relaxace, podpora pocitu bezpečí a jistoty, individuální přístup i práce.

Děti žijící v ústavním zařízení: stimulace, prožitek pozitivních emocí, osvojování běžných dovedností a aktivit, podpora vlastní aktivity a sociability, získání pozitivního vztahu ke psům.

Cíle stanovené u seniorů:

Pohyblivost: motivace k pohybu, radost z pohybu, trénování jemné a hrubé motoriky, spontánní cílený pohyb, zachování sebeobsluhy, manipulace s kompenzačními pomůckami.

Psychická podpora: zpestření všedního dne, opora při odloučení od rodiny, pozitivní naladění, snížení změn nálad, prevence či snížení deprese, radost, smích, emoční jistota, relaxace, odpoutání od problémů, přijetí stáří, případně nemoci, zmírnění pocitu méněcennosti, poznání svých kvalit a možností, aktivizace, příjemné prožitky s vlastní aktivitou, udržení smyslu života, umožnění prožitku být někomu užitečný, kontakt s běžným světem.

Kognitivní oblast: stimulace vnímání, bdělost, trénování smyslů, pozornosti, soustředění, myšlení, paměti, orientace v čase a okolí, motivace.

Sociální dovednosti: navázání mezilidského kontaktu a vztahu, pocit sociální jistoty, vyrovnaný přístup a pozitivní vztah k sobě samému, soběstačnost, vytržení z izolace.

Vztah ke psům: umožnění kontaktu se psem, připodobnění běžnému životu, možnost projevu kladného vztahu ke zvířatům.

Obecné kladné účinky canisterapie se promítají do cílů a cílových skupin. Canisterapeut identifikuje svého klienta, analyzuje jeho potřeby a při znalosti možností a účinků canisterapie zvolí dosažitelný cíl. Některé cíle jsou specifické podle toho, se kterou věkovou skupinou canisterapeut pracuje.

2.3 Techniky canisterapie

Na základě cílů byly rozpracovány cílené techniky. Pro názornost si uvedeme některé z nich:

Jemná motorika: manipulace s karabinkami na obojku, náhubku, vodítku, manipulace se závěry na dózách s pamlsky, manipulace s granulemi při odměňování psa, hledání a vybírání granulí z různých nádob, česání psa, mačkání pískacích hraček, atd.

Hrubá motorika a koordinace pohybu: využití psa jako motivace k procházce, pohybu a cvičení, pes jako netradiční cvičební náčiní, házení aportu, přetahování o lano.

Zlepšení manipulace s kompenzačními pomůckami: pes jako motivace k neoblíbené aktivitě – např. chůzi s chodítkem (pes čeká v cíli nebo je odměnou za vykonanou aktivitu).

Stimulace: zdroj zrakových podnětů – pohyb psa, řeč těla psa, chování. Hmatových-srst, olizování ruky, dýchání psa. Sluchových – různé druhy štěkotu.

Myšlení: třídění předmětů, které ke psu patří a nepatří, hledání rozdílů mezi psy, popisování psa, hádanky či kvízy s psí tematikou, hraní různých modelových situací.

Fantazie: vymýšlení pohádek, příběhů o psech, básní, písní, příprava programu canis show, masky pro psí bál, příprava převleků na psí módní přehlídku.

Řečové dovednosti: komunikace se psem nebo o psu, popis psa, rozdílů mezi plemeny, představení se psovi, říkadla s námětem psa, zadávání povelů.

Opora při odloučení: pomazlení, svěření svého smutku psovi, možnost vypovídat se, radostné chvíle pomáhají zapomenout.

Vlastní aktivita: podpora v hledání vlastní náplně hry se psem, výběr z několika činností, výcvik psa.

Orientace v čase: zapojení dítěte do pravidelné péče o psa – fixace a přiblížení denního rytmu, řazení obrázků z psího života.

Sluch: rozeznávání různých zvuků přírody, dítěti se zaváže oči a ukáže, odkud slyšel štěkot, jde směrem, odkud štěkot vycházel.

Hmat: rozeznání různých materiálů na obojcích, hledání drobných předmětů v psí srsti, rozeznávání jednotlivých psů po hmatu.

Konkrétní sled aktivit při canisterapii se odvíjí od fyzických a psychických možností klienta z dané cílové skupiny.

2.4 Formy canisterapie

Většinu aktivit jmenovaných v předchozí podkapitole lze využít jak při skupinové, tak individuální canisterapii. Při individuální canisterapii se setkává jeden klient s jedním, případně více canisterapeutickými týmy. Výhodou této formy je přizpůsobení programu a cílené působení dle individuálních potřeb klienta. Lépe se tím eliminují rušivé vlivy a může dojít k intenzivnějšímu kontaktu se psem. Nevýhodou je časová náročnost a případná závislost ostatních klientů zařízení.

Při skupinové canisterapii obvykle jedna osoba řídí vzájemnou interakci mezi psy a klienty. Je při ní důležité zvolit vhodný poměr klientů a psů, také je třeba pamatovat při koncipování programu na všechny klienty a jejich rovnoměrné zapojení do plánované činnosti. Myslet se musí i na koordinaci jednotlivých aktivit psů, aby se zvířeti zajistil dostatek odpočinku. Je třeba prokládat přímé aktivity se psem s aktivitami, které pouze využívají psí téma. Různorodost skupiny přirozeně omezuje specifikaci individuálních cílů a jejich naplňování. Naopak výhodou této formy je, že uspokojí více klientů zařízení. Při využití skupiny různých psů si navíc může každý klient vybrat psa, kterého upřednostní, např. podle velikosti, vzhledu, temperamentu či jiných subjektivních kritérií.

Canisterapie jako součást výuky

Také propojení výuky a canisterapie má svůj význam. Přínosná je pro školy speciální a praktické, ale i pro školy tzv. alternativní nebo ty s tradičním systémem vzdělávání žáků. Nejčastěji canisterapie probíhá u žáků se specifickými vzdělávacími potřebami (zrakové, sluchové či mentální postižení), ale své uplatnění najde rovněž v logopedických třídách, u nadaných dětí nebo u dětí s poruchami učení. Nejvíce se uplatňuje v předškolních zařízeních a na základních školách.

Přínos canisterapie ve výuce závisí vždy na zvolené formě, stanovené cílové skupině a stanovených cílech. Příkladem může být např. prevence šikany ve třídách. Pedagog se svým canisterapeutickým psem či canisterapeutickým týmem nabízí prostor pro novou komunikaci. Rozvíjí se a posilují sociální vazby jak mezi samotnými žáky, tak i mezi žákem a pedagogem.

Ve druhé kapitole jsme se věnovali definicím, účinkům, cílům a různým formám canisterapie. Interakce mezi člověkem a psem má obecně příznivý vliv na psychické a fyzické

zdraví člověka. Canisterapie záměrně využívá přirozených pozitiv k dosažení léčebných cílů. V závislosti na věku či zdravotním stavu klienta vybírá canisterapeut ze škály aktivit tu, která nejvíce prospěje jeho klientovi k uzdravení nebo upevnění správných návyků. Canisterapeut může pracovat s jedním nebo více klienty najednou, své uplatnění nachází canisterapie také ve školách.

3 CANISTERAPEUTICKÝ PES

Canisterapie se sestává ze spolupráce klienta, canisterapeuta a jeho psa, každá strana hraje při terapii svoji roli. Odborníci z oblasti canisterapie se shodně domnívají, že nelze jednoznačně rozhodnout, které plemeno je pro canisterapii nejvhodnější. „Mylný je dojem, že vhodný je jakýkoli pes. V této souvislosti je důležité si uvědomit si, že canisterapie je založena na vrozených povahových vlastnostech psa, stejně jako na jeho výchově a socializaci.“ (Velemínský, 2007, s. 65)

Povahové vlastnosti toho kterého plemene jsou kvůli genetickým predispozicím pouhým předpokladem k jeho vhodnosti či nevhodnosti pro canisterapii. Stěžejní výchovné a socializační hledisko vhodnosti je dáno zásadně přístupem majitele a výchovou, která byla psovi poskytnuta. Majitel výrazně kladně či záporně ovlivňuje schopnosti a dovednosti svého psa.

K rozhodujícím faktům kupodivu nepatří, zda se jedná o psa s průkazem původu – čistokrevného, nebo o křížence – voříška. Za rozhodující se považují především povahové a charakterové vlastnosti psa, jeho zdraví a vzhled.

Pokud se na vhodnost psa zaměříme z pohledu realizace praktické canisterapie, pak je důležité respektovat sympatie a potřeby klientů v závislosti na vnějším vzhledu a velikosti psa. Rozmanitost terapeutickým psů proto může být naopak přínosem.

„Nejdůležitějším aspektem je úspěšné absolvování zkoušek canisterapeutických týmů a tomu předcházející správná příprava, výchova a socializace.“ (Velemínský, 2007, s. 65)

Výběr psa pro canisterapii můžeme rozdělit do dvou skupin. V první skupině jsou lidé, kteří si pořídili psa z jiného důvodu a canisterapii se rozhodli věnovat teprve později. Majitel psa by v tomto případě měl kontaktovat některou canisterapeutickou společnost a podstoupit testování, zda má jeho pes vhodné vlastnosti.

V druhé skupině jsou lidé, kteří si psa pořizují přímo z toho důvodu, že se chtějí canisterapii věnovat. Tito lidé jsou většinou obeznámeni se základními informacemi o canisterapii a pravidly jejího provozování. Volí proto psa z plemene, které již jako úspěšný terapeutický pes pracuje, nebo cíleně hledají psa, u kterého lze vhodné povahové vlastnosti očekávat. Pořízení vhodného psa tedy není jednoduchou záležitostí, vliv subjektivních faktorů je markantní a stěžejně empiricky popsatelný. V praktické části ověříme, zda čeští canisterapeuti dávají přednost určitému plemenu nebo bude poměr mezi různými plemeny srovnatelný.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUMNÝ PROBLÉM

Canisterapie se v České republice začala rozvíjet až po roce 1993. Předcházely tomu spíše ojedinělé případy využití psa při práci s určitými cílovými skupinami klientů – např. jmenujeme práci Ústavu sociální péče Kociánka v Brně na začátku devadesátých let minulého století nebo Psychiatrické léčebny v Bohnicích v Praze při léčbě psychiatrických pacientů na konci osmdesátých a na začátku devadesátých let minulého století (Nerandžič, 2006, s. 31).

V roce 1997 vznikla Canisterapeutická společnost, která podnítila intenzivní rozvoj praktické i teoretické canisterapie u nás. Společnost sice v roce 2000 zanikla, přesto vývoj pokračoval dále, avšak neorganizovaně a neřízeně bez jakékoliv spolupráce. Jednotlivé organizace zabývající se canisterapií si vytvářely vlastní představy o canisterapii, zejména o podmínkách kladených na canisterapeuta a canisterapeutického psa. Tento stav trval až do roku 2003, kdy vznikla Canisterapeutická asociace CTA, která se snaží metodicky vést a sjednotit organizace zabývající se canisterapií a prosazovat jejich cíle ve společnosti.

Jde tu však o mimořádně obtížný a zdlouhavý proces. Canisterapie se potýká s řadou problémů, které je potřeba veřejně pojmenovat a řešit. Jedná se například o nejednotnost, roztržitost a rozdílnou úroveň jednotlivých organizací nebo o nedostatek českých odborných zdrojů a vědeckých výzkumů, které se týkají canisterapie. Chybí ucelený koncept vzdělávání v oblasti canisterapie, je zde nedostatek příležitostí pro nácvik canisterapeutické práce se psem, potíže činí legislativní úprava canisterapie a uznání canisterapie jako léčebné metody.

Tyto dosud z větší části nevyřešené problémy spolu s novostí a neobvyklostí canisterapie jako metody práce s určitými cílovými skupinami klientů způsobují, že canisterapie je provázána nedůvěrou veřejnosti a není přijímána v širším rozsahu. Tato bakalářská práce je možností, jak napomoci zvýšení povědomí o canisterapii a jejích přínosech. Jejím cílem je zodpovězení otázek týkajících se uplatnění canisterapie u nás, tedy se kterými cílovými skupinami canisterapeuti již pracují a jaké přínosy u svých klientů pozorují. Za dílčí cíl si klade zmapování současné situace canisterapie v České republice z hlediska toho, kdo u nás canisterapii provozuje, má-li nějaké vzdělání v této oblasti a která plemena psů k tomu používá.

4.1 Výzkumné otázky

Na základě výzkumného cíle se pokusíme v praktické části bakalářské práce odpovědět na následující výzkumné otázky:

U kterých cílových skupin se u nás provozuje canisterapie?

V jakých oblastech se projevují přínosy canisterapie dle zkušeností českých canisterapeutů?

Jaká je současná situace canisterapie v České republice:

Mají canisterapeuté vzdělání v oblasti canisterapie?

Která plemena psů canisterapeuté používají?

Vzhledem k faktu, že canisterapie překročila dvacet let svého působení v České republice, je načase provést kritické zhodnocení tohoto působení a zachytit momentální fázi jejího růstu. Takováto ucelená analýza canisterapie u nás zatím chybí, vědecké publikace na toto téma v českém prostředí příliš často nevznikají, některé nově vydané knihy jsou pouze mírně upravenými pracemi již publikovanými v minulosti.

Proto je pojetí této bakalářské práce spíše globálnějšího charakteru, zachycuje canisterapii komplexně, bere v úvahu canisterapeuty, psy i jejich klienty, shrnuje teoretické poznatky a konfrontuje je s reálným obrazem získaným prostřednictvím respondentů. Může posloužit jako výchozí bod dalším výzkumům a rešerším, které si budou moci dovolit zaměřit se na konkrétní oblast canisterapie z oblastí zde nastíněných.

4.2 Výzkumný soubor

Z důvodu zaměření práce se výzkumu zúčastnili pouze praktikující canisterapeuté. Prostřednictvím e-mailu byly osloveny organizace z celé České republiky, které se canisterapii věnují. Jednalo se např. o tyto společnosti: Cantes o.s., Canisterapeutické centrum Zlín, Canisterapeutické sdružení Jižní Morava, Pomocné tlapy o.p.s., Anitera o.p.s, Helpes, Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík, o.s., Elva Help o.s., Canisterapie Ostrava, Dogma o.s., Sirius Třebíč o.s.

E-mail obsahoval krátké představení autora, informace o výzkumu, pro koho je určen, odkaz na umístění dotazníku a prosbu o jeho rozšíření mezi canisterapeutické týmy.

E-mail byl také rozeslán přímo canisterapeutickým týmům, byl-li na ně uveden kontakt na stránkách organizací. Odkaz na dotazník byl dále vložen do facebookových skupin, které se věnují canisterapii.

Oslovením canisterapeutických sdružení i jednotlivých canisterapeutických týmů jsme se snažili získat co největší počet respondentů. Jejich výsledné množství je omezeno především ochotou oslovených organizací a jednotlivých canisterapeutů věnovat svůj zájem a čas účasti na výzkumu.

4.3 Metoda sběru dat

K získání dat jsme zvolili kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření. Zdál se jako nejvhodnější metoda sběru dat, neboť canisterapeutické organizace působí buď v různých krajích nebo přímo celostátně a sdružují tedy canisterapeutické týmy z různých částí České republiky.

Pro účely výzkumu byl vytvořen dotazník, který vychází z teoretických východisek teoretické části práce s ohledem na stanovené výzkumné otázky. Dotazník se skládá z 12 otázek, z nichž 11 bylo povinných. Obsahuje položky uzavřené, kdy canisterapeuti vybírali z nabízených možností, tak otevřené, kdy mohli vyjádřit svůj názor odpovědí vlastními slovy.

Dotazník je rozdělen do čtyř základních částí. První část dotazníku se zabývala demografickými údaji respondentů jako je pohlaví, věk, bydliště a vzdělání. Také byla zaměřena na délku jejich canisterapeutického působení a ptala se, jestli mají v tomto oboru nějaké vzdělání, případně jaké.

Druhá část dotazníku se věnovala konkrétním cílovým skupinám, se kterými již canisterapeuti pracovali. Zda se jednalo o děti, dospělé či seniory, a také jestli s klienty pracují spíše jednotlivě nebo ve skupinách.

Třetí část dotazníku zjišťovala, jaké přínosy canisterapie u svých klientů canisterapeuté pozorovali. Jednalo se o oblasti obohacení života, rozvoje komunikace, rozumového rozvoje, citového rozvoje, pohybového rozvoje, rozvoje motivace, soběstačnosti, spolupráce a tolerance.

Poslední čtvrtá část dotazníku zkoumala, jakou rasu psa canisterapeuté ke své práci používají a zda využívají jen jednoho psa či více.

Distribuce dotazníků proběhla pomocí internetu. Dotazník byl nahrán na web <http://www.vyplnto.cz/>, který slouží k realizaci internetových průzkumů. Šetření proběhlo v době od 7. dubna 2014 do 20. dubna 2014.

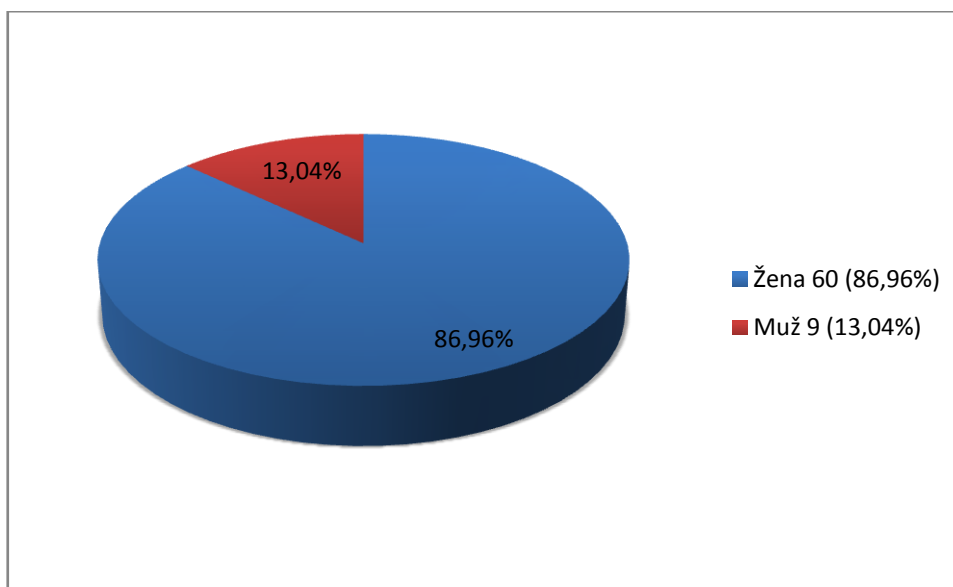
Průzkumu se nakonec zúčastnilo celkem 69 respondentů.

5 ANALÝZA DAT

Ve této kapitole se budeme věnovat údajům získaných z dotazníku, jejich zpracování a vyhodnocení. Data jsou pro přehlednost uspořádána do grafů a tabulek. Celkem se podařilo shromáždit data od 69 respondentů, kteří se v České republice věnují canisterapii.

Demografické informace

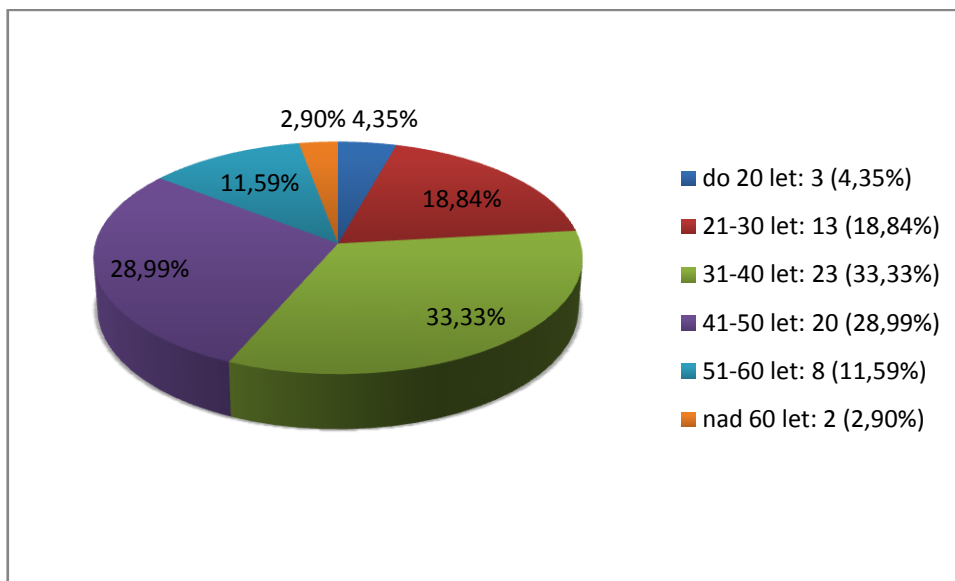
První část dotazníku se zabývala obecnými informacemi o respondentech: pohlaví, věk, bydliště a nejvyšší dosažené vzdělání. Kromě těchto čtyř položek byla dále zaměřena na délku canisterapeutického působení a vzdělání v oblasti canisterapie.

Graf č. 1 Pohlaví

Zdroj: vlastní výzkum

První otázka zjišťovala pohlaví respondentů. Z výsledků dotazníku vyplynulo, že většinu tvoří ženy - 60 respondentů (86,96%). Muži byli zastoupeni ve výrazně menším počtu - 9 respondentů (13,04%). Z této skutečnosti můžeme usoudit, že mezi canisterapeuty v České republice se pohybuje více žen než mužů. Tento výsledek ovšem není překvapující, protože v canisterapeutických týmech působí většinou ženy.

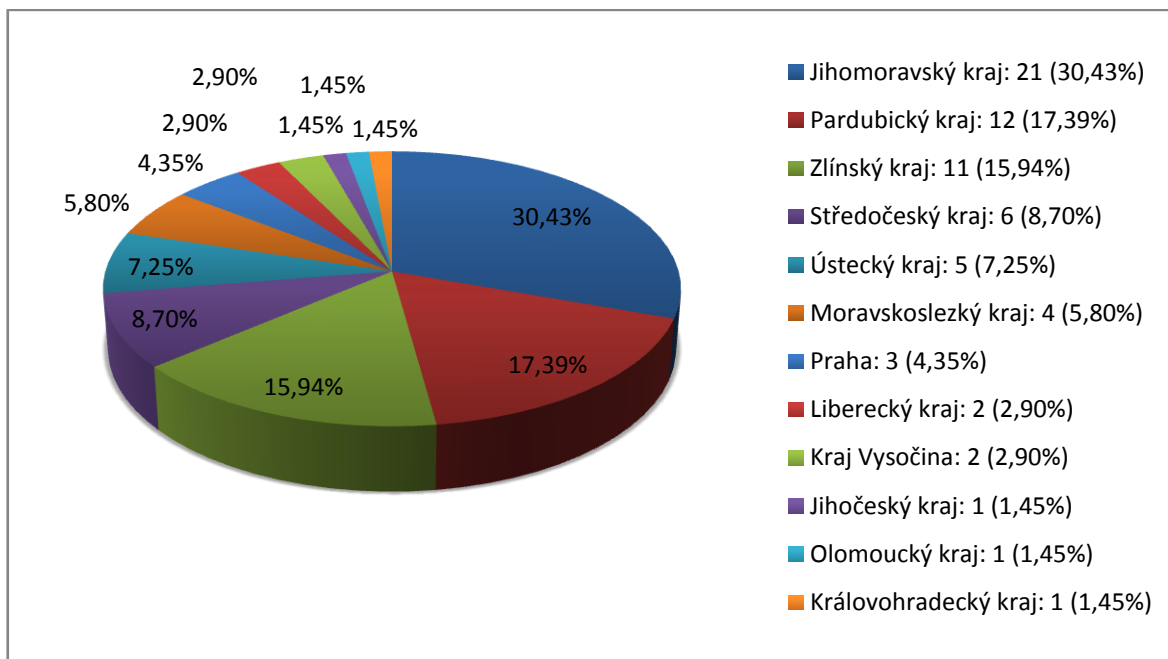
Graf č. 2 Věk

Zdroj: vlastní výzkum

Druhá otázka se zaměřila na určení věku respondentů. Na výběr bylo z šesti možností. Jak můžeme vidět z grafického znázornění, nejvíce bylo zastoupeno canisterapeutů ve věku 31-40 let - 23 respondentů (33,33%). Druhou výraznou skupinou byli lidé ve věku 41-50 let - 20 respondentů (28,99%). Další byla v pořadí skupina 21-30 let - 13 respondentů (18,84%), následovaná skupinou 51-60 let - 8 respondentů (11,59%). Podle našeho očekávání pak bylo nejméně respondentů ve skupinách do 20 let - 3 (4,35%) a nad 60 let - 2 (2,9%).

Samotné údaje o věku respondentů nám říkají, že canisterapii se v České republice věnují lidé různého stáří, z nichž většina je v produktivním věku.

V souvislosti s první otázkou, která určovala pohlaví, bylo zjištěno, že v nejsilnější kategorii 31-40 let najdeme pouze 1 muže, v kategorii 41-50 let je to 5 mužů a v kategorii 51-60 let 3 muži.

Graf č. 3 Bydliště

Zdroj: vlastní výzkum

V třetí otázce canisterapeuti označovali kraj, ve kterém bydlí. Zastoupeny jsou všechny kraje s výjimkou Karlovarského a Plzeňského. Z vybraných dvanácti krajů České republiky nejvíce respondentů odpovědělo v Jihomoravském kraji - 21 (30,43%), na druhém místě je Pardubický kraj - 12 (17,39%), těsně následovaný Zlínských krajem - 11 (15,94%).

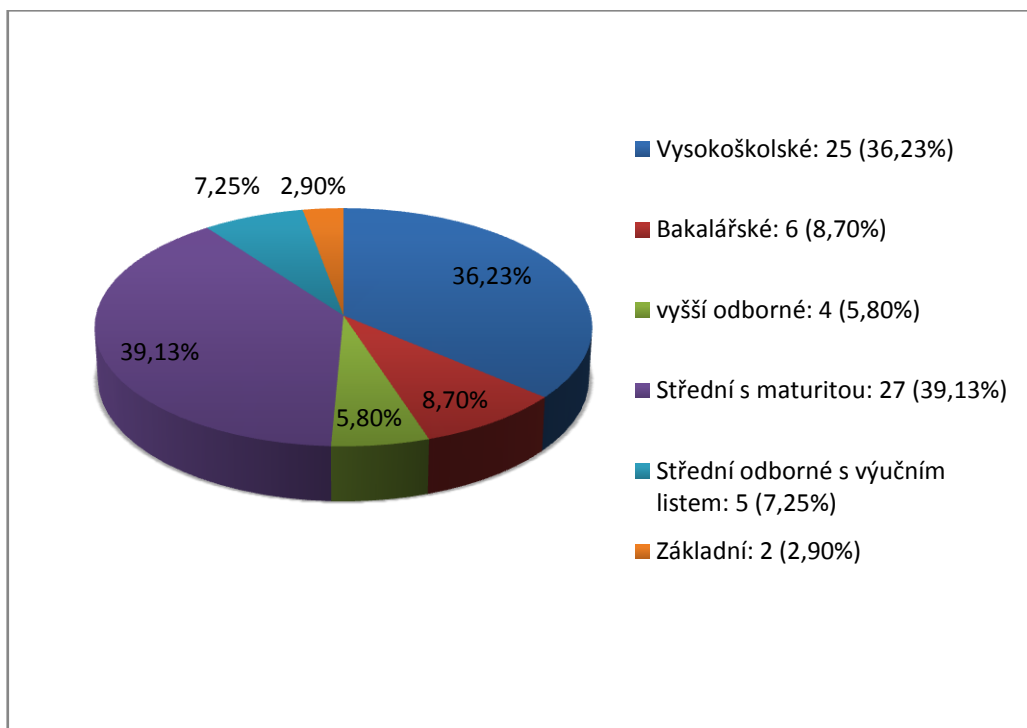
Pro úplnost v rámci pohlaví můžeme dodat, že 5 mužů pocházelo z Jihomoravského kraje, 2 z Moravskoslezského kraje, 1 z Olomouckého kraje a 1 ze Zlínského kraje.

Čtvrtá otázka se věnovala nejvyššímu dosaženému vzdělání. Respondenti volili mezi vzděláním základním, středním, vyšším odborným, bakalářským a vysokoškolským.

Nejvíce dotazovaných uvedlo, že má střední vzdělání s maturitou - 27 respondentů (39,13%) a o něco méně bylo vysokoškolsky vzdělaných lidí - 25 respondentů (36,23%). Většina - 62 (89,86%) respondentů má minimálně maturitu.

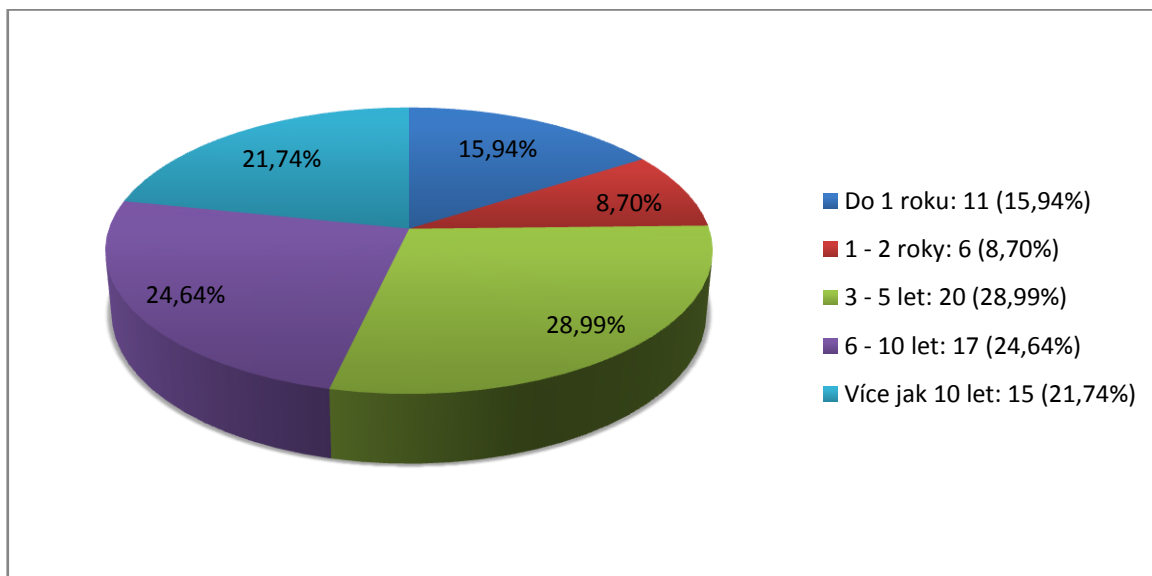
2 respondenti (2,9%) uvedli, že mají pouze základní vzdělání. Jednalo se o jednu ženu ve věku 41-50 let z Ústeckého kraje a jednu ženu ve věku do 20 let z Pardubického kraje. Tento zjištěný údaj je zajímavý, neboť podle základního minima pro uchazeče o post canisterapeuta by měl mít ukončené vzdělání vyšší než je základní. Starší žena se věnuje ca-

nisterapii již 6-10 let, mladší pak 3-5 let. U mladší z žen je pravděpodobné, že ještě studuje a tedy si vzdělání doplní.

Graf č. 4 Vzdělání

Zdroj: vlastní výzkum

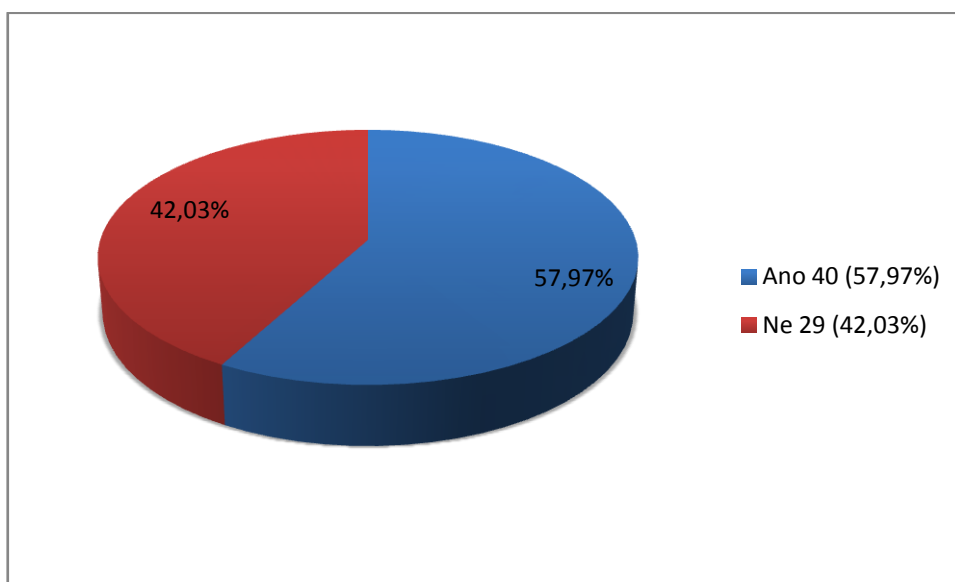

Graf č. 5 Délka canisterapeutického působení

Zdroj: vlastní výzkum

V páté otázce jsme se ptali na délku canisterapeutického působení. Respondenti vybírali jednu z nabídnutých kategorií pro vyjádření délky jejich praxe v oboru. Kategorie byly rozvrženy tak, aby oddělily respondenty s malou praxí (do 1 roku, 1-2 roky) a respondenty s delší praxí (3-5 let, 6-10 let, více než 10 let).

Jak můžeme vidět z grafu č. 5, tak nejvíce respondentů - 20 (28,99%) praktikuje canisterapii 3-5 let a 17 (24,64%) pak 6-10 let. Více jak 10 let má praxi 15 respondentů (21,74%). To je 52 respondentů (75,36%) s delší praxí. Oproti tomu kratší praxi do 1 roku má 11 respondentů (15,94%) a 6 respondentů (8,7%) pak 1-2 roky.

Graf č. 6 Vzdělání v oblasti canisterapie

Zdroj: vlastní výzkum

Respondenti byli dotazováni i na své vzdělání přímo v oblasti canisterapie a to v šesté otázce. V případě kladné odpovědi mohli dobrovolně odpovědět na otázku č. 7 a upřesnit o jaké vzdělání se jedná.

29 lidí (42,09%) uvedlo, že žádné zvláštní vzdělání v oblasti canisterapie nemají. 3 lidé přesto odpověděli na otázku č. 7. Žena ve věku 51-60 let z Pardubického kraje s maturitou a 3-5 lety praxe uvedla, že se vzdělává sama, čte odbornou literaturu, navštěvuje školení a semináře. Žena ve věku 41-50 let z Pardubického kraje s výučním listem a praxí do 1 roku se označila za členku canisterapeutické skupiny. Muž ve věku 51-60 let z Jihomoravského

kraje s maturitou a 6-10 lety praxe napsal, že čerpá z odborné literatury a praxe při výchově mentálně postiženého syna.

Mezi 40 canisterapeuty s dalším vzděláním jich neodpovědělo na otázku č. 7 pouze 7. Podrobnost odpovědí se lišila podle míry sdílnosti respondentů. Někteří uvedli obecně kurzy, přednášky, semináře, jiní přidali i rok a místo absolvování konkrétního programu. Ve stručném výčtu shrneme 10 nejzajímavějších odpovědí:

1. formou proškolení v rámci Cantes, workshop, samostudium v rámci profese (žena 41-50 let, Jihomoravský kraj, maturita, praxe do 1 roku)
2. Pes i já máme canisterapeutické zkoušky sama mám vystudovanou fyzioterapii (žena 31-40 let, Jihomoravský kraj, maturita, praxe do 1 roku)
3. Masarykova univerzita Brno, Pedagogická fakulta - "Základní kurz pro pracovníky v canisterapii", rok 2006 (žena 51-60 let, Zlínský kraj, titul bakalář, praxe nad 10 let)
4. Absolvovala jsem několik seminářů, přednášek, účastnila jsem se konferencí, kde jsem i přednášela. (žena 31-40 let, Zlínský kraj, maturita, praxe nad 10 let)
5. kynologický kurz , semináře o canisterapii, zkoušky ct s přednáškou od r 2004 ,sanitární osvědčení ,praxe na ORT trauma, semináře na komunikace s klientem, trénink paměti, konference o zooterapii, ct a autisti, nejvíce praxe a spolupráce s personálem psych. a fyz.. (žena 31-40 let, Středočeský kraj, výuční list, praxe nad 10 let)
6. Střední policejní škola s maturitou, kurzy psů - nejvyšší pětiměsíční pátrací kurz - pracoval jsem jako instruktor výcviku psů. Pečovatelský kurz, kurz osobní asistence, canisterapeutické semináře opakovaně : Podané ruce Frýdek - Místek, Praha- Motol, Nový Malín, Vyškov-Piafa (muž 51-60 let, Olomoucký kraj, maturita, praxe 6-10 let)
7. 7 akreditovaných kursů na téma canisterapie, dále mám vzdělání v sociálních službách, několik kursů o komunikaci (žena 41-50 let, Jihomoravský kraj, vysokoškolské vzdělání, praxe 6-10 let)
8. teoretický kurz v Třemošné 2007 (žena 41-50 let, Ústecký kraj, základní vzdělání, praxe 6-10 let)

9. Pravidelná povinná canisterapeutická školení se semináři na různou tematiku týkající se canisterapie. Tato školení se týkají všech členů skupiny Cantes o.s. (žena 21-30 let, Pardubický kraj, vyšší odborné vzdělání, praxe 3-5 let)
10. Školení pro canisterapeuty, spoluorganizátor canisterapeutických zkoušek (žena 31-40 let, Jihomoravský kraj, vyšší odborné vzdělání, praxe 3-5 let)

Cílové skupiny

Druhá část dotazníku se zabývala cílovými skupinami. Respondenti byli požádáni o definování klientů, s kterými se v praxi setkali.

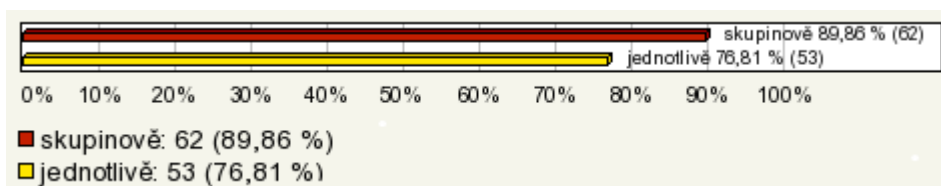
V otázce č. 5 jsme zjistili, že 58 respondentů působí v canisterapii již delší dobu, z toho 15 nad 10 let. Díky této skutečnosti se následně dalo očekávat, že i práce s klienty zahrne širší oblast. Z nabízených 47 kategorií byly označeny všechny, avšak např. senior podstupující léčbu závislosti či dospělý jako oběť trestného činu pouze jednou. I v některých dalších kategoriích jsou získané četnosti velmi nízké.

Nejvíce respondenti pracují s dětmi. 49 respondentů (71,01%) má zkušenost s prací s dítětem s mentálním postižením, 46 respondentů (66,67%) pak s dítětem s poruchou autistického spektra, stejný počet je pak i u dítěte s tělesným postižením. Čtvrtá nejrozšířenější skupina klientů jsou děti s poruchou pozornosti, uvedlo je 43 respondentů (62,32%) a pátou významnou skupinou jsou pak děti se smyslovou vadou - označilo je 39 respondentů (56,52%).

Na dalších místech v rámci pořadí četností se pak již objevuje i práce se seniory a dospělými. Výsledné pořadí skupin i s vypočtenými četnostmi nalezneme v tabulce č. 1.

V rámci této části dotazníků byli canisterapeuté dále dotazováni, zda pracují s klienty jednotlivě nebo skupinově. Mohli uvést obě možnosti, což většina také udělala.

62 (89,86%) respondentů uvedlo, že pracuje se skupinou, 53 (76,81%) pak s jednotlivci.

Graf č. 7 Práce s klienty

Zdroj: vlastní výzkum

dítě s mentálním postižením	49	71,01%
dítě s poruchou autistického spektra	46	66,67%
dítě s tělesným postižením	46	66,67%
dítě s poruchou pozornosti	43	62,32%
dítě se smyslovou vadou	39	56,52%
senior s mentálním postižením	36	52,17%
dospělý s tělesným postižením	36	52,17%
dospělý s mentálním postižením	35	50,72%
senior s tělesným postižením	34	49,28%
dítě s vadou řeči	33	47,83%
senior dlouhodobě nemocný	32	46,38%
dítě s poruchou chování	31	44,93%
školní třída - osvětová činnost, prevence šikany	31	44,93%
dítě se záchvatovitým onemocněním (např. epilepsie)	30	43,48%
senior se smyslovou vadou	29	42,03%
senior v pobytovém zařízení	29	42,03%
dítě se specifickými poruchami učení	28	40,58%
dospělý se smyslovou vadou	21	30,43%
dítě v pobytovém zařízení	19	27,54%
dospělý s poruchou autistického spektra	18	26,47%
dítě dlouhodobě nemocné	16	23,19%
dospělý se záchvatovitým onemocněním	16	23,19%
dospělý dlouhodobě nemocný	15	21,74%
dítě podstupující psychiatrickou léčbu	15	21,74%
dítě v azylovém době	12	17,39%
senior se záchvatovitým onemocněním	11	15,94%
senior po závažném úrazu	11	15,94%
dítě v krizové situaci	11	15,94%
dítě podstupující psychoterapii	10	14,49%
dítě po závažném úrazu	9	13,04%
dospělý po závažném úrazu	9	13,04%
dospělý podstupující psychoterapii	9	13,04%
dospělý podstupující psychiatrickou léčbu	9	13,04%
senior s poruchou autistického spektra	8	11,76%
dítě jako oběť trestného činu	6	8,70%
dospělý v krizové situaci	6	8,70%
senior podstupující psychoterapii	6	8,70%
dítě v nápravném zařízení	6	8,70%
senior v krizové situaci	5	7,25%
senior v azylovém domě	5	7,25%
senior podstupující psychiatrickou léčbu	4	5,80%
dospělý v azylovém domě	3	4,35%
senior jako oběť trestného činu	2	2,90%
dítě podstupující léčbu závislosti	2	2,90%
dospělý podstupující léčbu závislosti	2	2,90%
dospělý jako oběť trestného činu	1	1,45%
senior podstupující léčbu závislosti	1	1,45%

Tabulka č. 1 Cílové skupiny

Zdroj: vlastní výzkum

Přínosy

Třetí část dotazníků zjišťovala, které z přínosů canisterapie během své práce u klientů canisterapeuté pozorovali. Mohli vybírat ze 40 kategorií, které se týkají různých oblastí.

Obohacení života - canisterapie poskytuje společnost psa, lidí...	62	89,86%
Obohacení života - canisterapie jako zdroj podnět, zpestření života	59	85,51%
Rozvoj komunikace a vyjadřovacích schopností	58	84,06%
Rozvoj jemné motoriky	56	81,16%
Motivace k pohybu či rehabilitaci	56	81,16%
Pocity štěstí, spokojenosti a radosti	56	81,16%
Snížení pocitu osamělosti	55	79,71%
Snížení pocitu smutku a deprese	55	79,71%
Podpora správných návyků v chování se ke zvířatům	54	78,26%
Rozvoj vnímání	53	76,81%
Podpora projevů lásky a přátelství	53	76,81%
Pozitivní dotyková stimulace	52	75,36%
Citový rozvoj	51	73,91%
Pozitivní emocionální stimulace	50	72,46%
Navození příjemné atmosféry	50	72,46%
Posílení pozornosti, soustředění	49	71,01%
Posílení ochoty spolupracovat	49	71,01%
Pohybový rozvoj	48	69,57%
Pomoc při zklidnění, uvolnění,	48	69,57%
Rozšíření slovní zásoby	47	68,12%
Zvýšení sebedůvěry	47	68,12%
Rozvoj hrubé motoriky	47	68,12%
Zlepšení koordinace pohybů	46	66,67%
Uvolnění křečí	44	63,77%
Rozumový rozvoj	43	62,32%
Motivace k určité činnosti/zvýšení zájmu o ni	41	59,42%
Snížení pocit úzkosti	40	57,97%
Podpora správných návyků v chování k ostatním lidem a k sobě	40	57,97%
Rozvoj samostatnosti	39	56,52%
Pomoc při dosahování důvěry, otevřenosti	39	56,52%
Rozvoj orientace v prostoru	38	55,07%
Snížení agresivity	38	55,07%
Intenzivnější citové prožívání	38	55,07%
Podpora zodpovědnosti	35	50,72%
Motivace k sebeovládání	33	47,83%
Motivace k péči o druhé	28	40,58%
Zesílení pocitu sounáležitosti, soudržnosti	28	40,58%
Prevence nežádoucího chování	27	39,13%
Snížení třesu	24	34,78%
Tlumení bolesti	18	26,09%

Tabulka 2 Pozorované přínosy

Zdroj: vlastní výzkum

Canisterapeuté pozorovali u svých klientů nejvíce přínosy z oblasti obohacení života, kdy 62 respondentů (89,86%) vybralo, že canisterapie poskytuje společnost psa a lidí a 59 (85,51%) pak vidí přínos canisterapie jako zdroje podnětů a zpestření života. Třetí významnou položkou byl rozvoj komunikace a vyjadřovacích schopností a označilo ji 58 respondentů (84,06%). Shodnou četnost - 56 respondentů (81,16%) pak měly následující položky rozvoj jemné motoriky, motivace k pohybu či rehabilitaci a pocity štěstí, radosti a spokojenosti. I další kategorie byly zastoupeny v hojné míře, jak můžeme vidět v tabulce č. 2 Pozorované přínosy.

I zde jistě hraje důležitou roli to, že většina respondentů se canisterapii věnuje delší dobu. Díky této skutečnosti pracovali s více klienty a mohli tedy pozorovat rozmanitější přínosy své práce.

Rasa psa

Poslední část dotazníku se věnovala canisterapeutickým psům. Obsahovala dvě otevřené otázky, které zjišťovaly rasu a počet psů, se kterými pracují. Odpovědi pak byly roztríděny a vyhodnoceny.

Celkově naši respondenti využívají k práci 126 psů, kdy 37 respondentů (53, 62%) používá pouze jednoho psa, 19 respondentů (27,54 %) dva psy, 8 respondentů (11,59 %) 3 psy, 4 a 5 psů využívá vždy jen 1 respondent (1,45%) a nejvíce psů a to 6 využívají k práci 3 respondenti (4,35%).

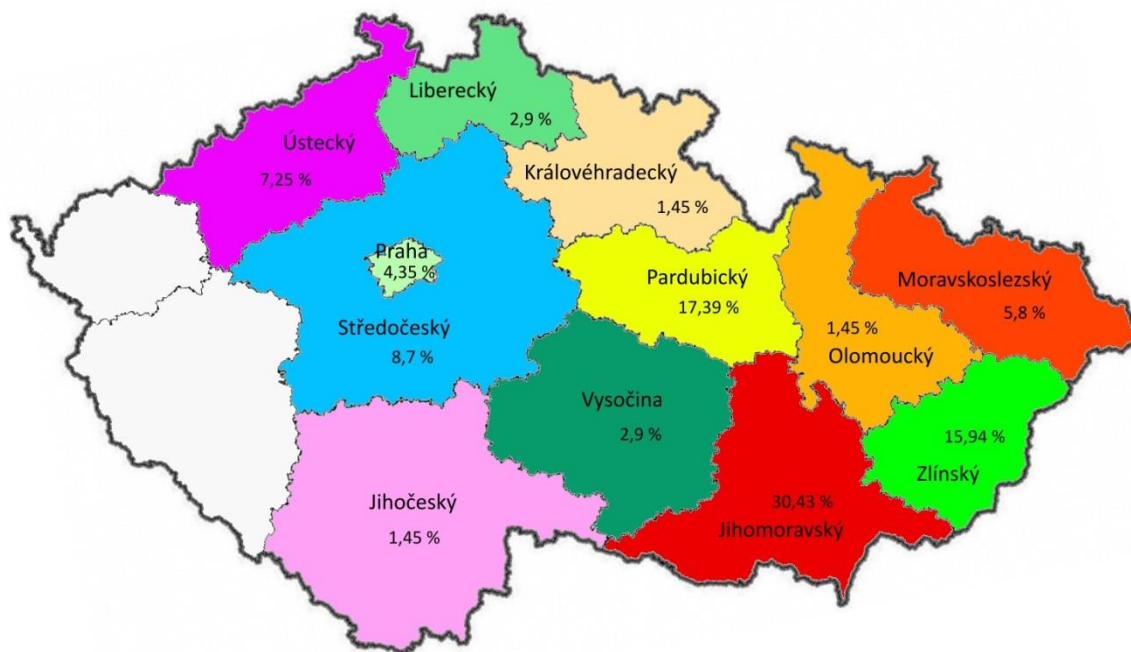
Celkový počet uvedených ras byl 42. Žádná rasa výrazně nedominovala. Nejpočetnější byl Zlatý retriever. Za zajímavou informaci můžeme považovat uvedení rasy Pitbull a Americký stafordšírský teriér mezi plemena, která jsou také v canisterapii využívána.

6 INTERPRETACE DAT

V této části práce budeme interpretovat výsledky výzkumu. Nejprve zhodnotíme, kdo byli respondenti a co je pro ně charakteristické. Poté budou následovat otázky týkající se cílových skupin klientů, pozorovaných přínosů canisterapie a používaných psů. Cílem této části je ukázat, čím se canisterapeutická praxe v České republice vyznačuje a jak realizuje teoretické možnosti canisterapie.

Průměrným respondentem výzkumu je žena ve věku 31-40 let se středoškolským vzděláním, odbornějším vzděláním v canisterapii a delší dobou praxe.

Z výsledků výzkumu je patrné, že dotazovaní pokrývají prakticky celou Českou republiku, s výjimkou dvou krajů - Karlovarského a Plzeňského. Díky tomu můžeme soudit, že výsledky tohoto dotazníku obsahují informace o průměrné situaci v celé české republice. Pro lepší názornost jsou data aplikována do mapy krajů České republiky.

Mapa č. 1 Mapa krajů

Zdroj: vlastní výzkum

Z důvodu vzdělanosti respondentů a délky jejich praxe lze přikládat jejich odpovědím značnou váhu. Je zajímavé sledovat, že vyšší věk canisterapeuta neznamená zároveň i delší dobu výkonu praxe. Respondenti se začali canisterapii věnovat v různém období svého života.

Dále je patrné, že nabídka vzdělávacích kurzů pro canisterapeuty v České republice je pestrá, semináře a zkoušky pořádá několik organizací, na Masarykově univerzitě existuje například samostatný obor na pedagogické fakultě. Canisterapeuti mají sami zájem o vzdělávání a aktivně vyhledávají nové poznatky, samostudiem či právě návštěvou vzdělávacího kurzu.

Canisterapeuti měli identifikovat cílové skupiny svých klientů podle rozdělení prezentovaného v teoretické části práce. Ukázalo se, že lze vysledovat trend v zaměření jednotlivých canisterapeutů s kratší praxí – spíše se objevuje kombinace dítě/dospělý nebo dospělý/senior než dítě/senior. Čím delší praxe, tím rozmanitější portfolio aktivit respondenti obvykle označili a tím pravděpodobnější bylo, že jejich specializace na skupinu (například na klienty s tělesným postižením) zahrnovala děti, dospělé i seniory.

Přední příčky žebříčku obsadila práce s dětmi. Celkově cílové skupiny zaměřené na děti dopadly lépe než cílové skupiny zaměřené na seniory a na dospělé. Nejnižší příčky obsadily cílové skupiny osob podstupujících léčbu závislosti a senior/dospělých obětí trestného činu.

Většina canisterapeutů je schopna provádět individuální i skupinové terapie, jen minimum z nich se přiznává se zkušenosti pouze s jedním typem terapie.

Canisterapeuti byli požádáni o zhodnocení přínosů canisterapie, které pozorují u svých klientů, přičemž jim byly nabídnuty teoretické možnosti přínosů definované v teoretické části. Pouze 6 nabídnutých možností nedosáhlo alespoň poloviny odpovědí. Nízká čísla u tlumení bolesti a snížení třesu souvisí i s tím, že nejpreferovanější cílové skupiny klientů netrpí ve velkém bolestmi ani třesem, canisterapeuti se tedy u nich s těmito přínosy nemuseli setkat. Vzhledem k tomu, kolik canisterapeutů pracuje s dětmi, je pozoruhodný slabý výsledek možnosti prevence nežádoucího chování a zesílení pocitu sounáležitosti a soudržnosti.

Co se týká práce se psy je nejpoužívanějším plemenem psa pro canisterapii v České republice Zlatý retriever. Četnost jeho výskytu v porovnání s dalšími uvedenými rasami je ale velmi nízká. Výzkum tedy prokázal, že plemeno psa není pro canisterapii rozhodující, v České republice se ke canisterapii úspěšně používá minimálně 42 psích plemen. Daleko více záleží na preferencích canisterapeuta a na konkrétní povaze psa. Canisterapeuté pracují převážně s jedním psem.

6.1 Doporučení

Z výsledků výzkumu vyplývají dvě zásadní zjištění, pro která se nabízejí následující doporučení pro stávající a budoucí canisterapeuty v České republice.

Zaprvé, zjistili jsme, že pro výkon profese canisterapeuta neexistují jednotné minimální požadavky. Praktikují ji i lidé bez vzdělání v oboru nebo vysokoškolského vzdělání. To nemusí být nutně problém u metody AAA, pokud canisterapeut navštěvuje klienty bez cíleného programu. U metody AAT však vzdělání canisterapeuta hraje důležitější roli při vyhodnocování cílů a pokroků canisterapie. Zavedení povinného minimálního vzdělání pozvedne úroveň canisterapie a zaručí veřejnosti, že není třeba obávat se využití služeb canisterapeuta. Canisterapeutické zkoušky jsou sice garancí odbornosti canisterapeuta, nejsou však povinné.

Náplň povinného minimálního vzdělání se odvíjí od domluvy a spolupráce mezi oficiálními organizacemi, které již kurzy a semináře nabízejí. Sjednocením učebních plánů vznikne v České republice síť lektorů, u nichž bude možné povinné minimální vzdělání získat. Zároveň se od sebe odliší kurzy s informacemi základními a pokročilými. Propagace tohoto konceptu vyvolá debatu a zvýší povědomí veřejnosti o canisterapii. To se odrazí v zájmu o canisterapeutické služby, potažmo přímo o studium canisterapie.

Zadruhé, analýza cílových skupin klientů, s nimiž se canisterapeuti v České republice setkávají, ukazuje, že některé možné cílové skupiny klientů nejsou dostatečně podchyceny a canisterapie jim není poskytována, zatímco jiným skupinám se věnují téměř všichni respondenti. Canisterapii se zde tedy naskytuje možnost rozšířit řady o další klienty.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce se zabývala zkoumáním historie, definice, teoretického rozdělení a zázemí zooterapie a canisterapie, na jejichž základě byla provedena analýza výzkumu uskutečněného mezi praktikujícími canisterapeuty v České republice. Cílem práce bylo především nahlédnout na současnou situaci canisterapie u nás z pohledu, jakým canisterapeuti vnímají své klienty a reálný dopad své práce.

Podářilo se shromáždit v zásadě reprezentativní vzorek respondentů, z nichž většina byla z titulu délky své praxe a vzdělání v oboru oprávněna vyjádřit fundovaný názor na své canisterapeutické působení, což bylo důležité primárně u subjektivních dotazů typu pozorovaného přínosu canisterapie u klienta. Výzkum provedený přímo a pouze mezi canisterapeuty je svým zaměřením unikátní a přinesl aktuální pohled z praxe na shromážděné teoretické poznatky.

Teoretický podklad canisterapie není dosud detailně zachycen ve vědeckých publikacích, dostupné materiály se věnují spíše obecně zooterapii nebo jsou obnoveným vydáním starších odborných edicí. I z těchto knih lze získat komplexní obraz o úloze canisterapie, chybí však doplnění tohoto obrazu o specifika výkonu praxe canisterapie v České republice v současné době.

Práce byla rozčleněna na dvě části. První teoretické kapitoly sloužily k definování teoretického rámce problematiky, závěrečné praktické kapitoly zhodnotily průběh výzkumu, zasadily jej do předem stanoveného teoretického rámce, interpretovaly jeho výsledky a z nich vyplývající doporučení, kterým směrem by se mohla canisterapie v České republice dále rozvíjet.

Ukázalo se, že canisterapeuti v České republice mají pro svoji práci dobré podmínky, co se týká možnosti získat vzdělání v oboru, škála provozovaných aktivit je pestrá a pokrývá téměř celé území republiky. Canisterapeuti vidí ve své práci smysl, dokáží rozeznat její přínosy. Potvrdilo se, že pro canisterapii lze použít různá plemena psů.

Protože canisterapie je primárně zaměřena na práci s lidmi a na pomoc lidem, kteří se nacházejí v nestandardní situaci, je možnou profesní volbou absolventa oboru sociální pedagogika se vztahem ke psům. Případně se absolvent setká s canisterapeutem při výkonu povolání sociálního pracovníka přiděleného klientovi navštěvujícímu canisterapii –

v takovém případě bude absolvent při znalosti podstaty canisterapie schopen pochopit, jaké cíle canisterapie u jeho klienta sleduje, a bude nápomocen jejich realizaci.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] GALAJDOVÁ, Lenka. Pes lékařem lidské duše aneb canisterapie. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-789-3.
- [2] GALAJDOVÁ, Lenka a Zdena GALAJDOVÁ. Canisterapie: pes lékařem lidské duše. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-879-1.
- [3] CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [4] NERANDŽIČ, Zoran. Animoterapie aneb Jak nás zvířata léčí. Praha: Albatros, 2006. ISBN 80-00-01809-8.
- [5] VELEMÍNSKÝ, Miloš. Zooterapie ve světle objektivních poznatků. České Budějovice: Dona, 2007. ISBN 978-80-7322-109-6.
- [6] Pravda o zooterapii: sborník příspěvků z celostátní konference pořádané dne 25.11.2003 v Hluboké nad Vltavou. Editor Věra Tichá, Adéla Mojžíšová. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2004. ISBN 80-704-0675-5.
- [7] Nepublikované materiály jednosemestrálního kurzu Canisterapie v rámci celoživotního vzdělávání na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity Brno.

[8] Použité internetové stránky:

<http://www.animaltherapy.net/>
<http://www.canisterapie.cz>
<http://www.canisterapie.org/>
<http://www.canisterapie.mendelu.cz/cz>
<http://www.canisterapie-zlin.cz/>
<http://www.cantes.cz/>
<http://www.pomocnetlapky.cz/>
<http://www.psiprozivot.cz/canisterapie.htm>
<http://www.rodina.cz/clanek697.htm>
<http://www.sdruzeniDogma.cz/>
<http://www.siriustrebic.cz/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

- AAA Aktivity za pomoci zvířat
- AAT Terapie za asistence zvířat
- AAE Vzdělání za asistence zvířat
- AACR Krizová intervence za asistence zvířat
- WHO Světová zdravotnická organizace
- CTA Canisterapeutická asociace

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Graf č. 1 Pohlaví</i>	37
<i>Graf č. 2 Věk</i>	38
<i>Graf č. 3 Bydliště</i>	39
<i>Graf č.4 Vzdělání</i>	40
<i>Graf č. 5 Délka canisterapeutického působení</i>	40
<i>Graf č. 6 Vzdělání v oblasti canisterapie</i>	41
<i>Graf č. 7 Práce s klienty</i>	43
<i>Mapa č.1 Mapa krajů</i>	47

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka č. 1 Cílové skupiny</i>	44
<i>Tabulka č. 2 Pozorované přínosy</i>	45

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P1 Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

1. Vaše pohlaví:

- muž
- žena

2. Váš věk:

- do 20 let
- 21–30 let
- 31–40 let
- 41–50 let
- 51–60 let
- nad 60 let

3. Bydlíte:

- Praha
- Středočeský kraj
- Jihočeský kraj
- Plzeňský kraj
- Karlovarský kraj
- Ústecký kraj
- Liberecký kraj
- Královehradecký kraj
- Pardubický kraj
- Kraj Vysočina
- Jihomoravský kraj
- Olomoucký kraj
- Moravskoslezský kraj
- Zlínský kraj

4. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

- základní
- střední odborné s výučním listem
- střední s maturitou
- vyšší odborné
- bakalářské
- vysokoškolské

5. Délka Vašeho canisterapeutického působení:

- do 1 roku
- 1 – 2 roky
- 3 – 5 let
- 6 – 10 let
- více jak 10 let

6. Máte nějaké vzdělání v oblasti canisterapie?

- ano
- ne

7. Jste-li vzdělán/a v oblasti canisterapie, prosím, uveďte jak:

Canisterapie se využívá pro různé cílové skupiny.

8. Vyberte, prosím, ty skupiny, se kterými jste během svého canisterapeutického působení pracoval/a:

- dítě s poruchou autistického spektra
- dospělý s poruchou autistického spektra
- senior s poruchou autistického spektra
- dítě se záchvatovitým onemocněním (např. epilepsie)
- dospělý se záchvatovitým onemocněním
- senior se záchvatovitým onemocněním
- dítě s mentálním postižením
- dospělý s mentálním postižením
- senior s mentálním postižením
- dítě se smyslovou vadou
- dospělý se smyslovou vadou
- senior se smyslovou vadou
- dítě s tělesným postižením
- dospělý s tělesným postižením
- senior s tělesným postižením
- dítě dlouhodobě nemocné
- dospělý dlouhodobě nemocný
- senior dlouhodobě nemocný
- dítě po závažném úrazu
- dospělý po závažném úrazu
- senior po závažném úrazu
- dítě jako oběť trestného činu
- dospělý jako oběť trestného činu
- senior jako oběť trestného činu
- dítě v krizové situaci
- dospělý v krizové situaci
- senior v krizové situaci
- dítě v azylovém domě
- dospělý v azylovém domě
- senior v azylovém domě
- dítě v nápravném zařízení
- dospělý v nápravném zařízení
- senior v nápravném zařízení
- dítě v pobytovém zařízení
- senior v pobytovém zařízení

- dítě podstupující psychiatrickou léčbu
- dospělý podstupující psychiatrickou léčbu
- senior podstupující psychiatrickou léčbu
- dítě podstupující psychoterapii
- dospělý podstupující psychoterapii
- senior podstupující psychoterapii
- dítě podstupující léčbu závislosti
- dospělý podstupující léčbu závislosti
- senior podstupující léčbu závislosti
- dítě s poruchou pozornosti
- dítě se specifickými poruchami učení
- dítě s vadou řeči
- dítě s poruchou chování
- školní třída – osvětová činnost, prevence šikany

9. S klienty pracujete:

- jednotlivě
- skupinově

10. Vyberte, prosím, ty přínosy canisterapie, které jste u svých klientů pozoroval/a:

- Obohacení života – canisterapie poskytuje společnost psa, lidí...
- Obohacení života – canisterapie jako zdroj podnět, zpestření života
- Rozvoj komunikace a vyjadřovacích schopností
- Rozšíření slovní zásoby
- Rozumový rozvoj
- Rozvoj vnímání
- Podpora správných návyků v chování k ostatním lidem a k sobě
- Podpora správných návyků v chování se ke zvířatům
- Citový rozvoj
- Snížení pocitu smutku a deprese
- Snížení pocitu osamělosti
- Snížení pocit úzkosti
- Snížení agresivity
- Zvýšení sebedůvěry
- Podpora zodpovědnosti
- Podpora projevů lásky a přátelství
- Intenzivnější citové prožívání
- Pozitivní emocionální stimulace
- Pocity štěstí, spokojenosti a radosti
- Pohybový rozvoj
- Rozvoj jemné motoriky
- Rozvoj hrubé motoriky
- Pozitivní dotyková stimulace
- Motivace k pohybu či rehabilitaci
- Zlepšení koordinace pohybů
- Rozvoj orientace v prostoru
- Uvolnění křečů
- Snížení třesu
- Tlumení bolesti
- Pomoc při zklidnění, uvolnění,
- Rozvoj samostatnosti
- Motivace k péči o druhé
- Motivace k určité činnosti/zvýšení zájmu o ni
- Motivace k sebeovládání

- Posílení pozornosti, soustředění
- Posílení ochoty spolupracovat
- Prevence nežádoucího chování
- Zesílení pocitu sounáležitosti, soudržnosti
- Navození příjemné atmosféry
- Pomoc při dosahování důvěry, otevřenosti

11. S kolika psy pracujete?

12. Jaké rasy je Váš canisterapeutický pes (psi) ?